శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము 34 1977 - నవంబరు : పింగళ - కార్తీకము సంచిక 11

విషయసూచిక

శ్రీ రామకృష్ణప్రభ

సంవత్సర చందా: **7-00.** జీవిత చందా: **100-00.**

విడి ప్రతి: **70** పైసలు.

రామకృష్ణమఠము

మైలాపూరు

మద్రాసు 600004.

రామకృష్ణమిషన్ - ఒక విన్నపము

ఆంధ్రదేశమున, తుపానుబాధితులనిమిత్తము రామకృష్ణ మిషన్, రాజమహేంద్రవరము, సహాయకార్యక్రమములను ప్రారంభించినది. గుంటూరు, విజయవాడలందు బాధితులకు బియ్యము, పప్పుదినుసులు పంచిపెట్టబడుచున్నవి. ఈ సేవాకార్యక్రమములందు తగినవిధముగా సహకరించవలసినదిగా ప్రజలను వేడుకొనుచున్నాము. ధనరూపమైన, వస్తురూపమైన విరాళములకై ఉదారహృదయులను అభ్యర్థించుచున్నాము. విరాళములు, కృతజ్ఞతతో ఈ క్రిందివిలాసమునందు స్వీకరింపబడును.

శ్రీ రామకృష్ణమఠము

వీరభద్రాపురము, రాజమండ్రి – 533 101

స్వామి నందానంద,

కార్యదర్శి.

* * *

తమిళనాడులో తుపానువరద-బాధితుల నిమిత్తము రామకృష్ణ మిషన్, మద్రాసు, సహాయ కార్యక్రమములను తిరుచ్చిజిల్లాలో ప్రారంభించినది. ఈ సహాయ కార్యక్రమములకు విరాళముల నొసగువారు ఈ క్రింది విలాసమునకు పంపవలసినదిగా అర్థించుచున్నాము.

శ్రీ రామకృష్ణ మిషన్ రిలీఫ్

శ్రీ రామకృష్ణమఠము

మైలాపూరు, మద్రాసు – 4.

స్వామి తపస్యానంద,

అధ్యక్షుడు.

ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్యవరాన్నిబోధత.

శ్రీరామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము 34　　1977 – నవంబరు : : పింగళ – కార్తీకము　　సంచిక 11

ప్రార్థన

కలయంగ నెల్లయెడలం దలలును లోచనములును వదనములు నగు ని
ర్మలు నిర్వికారు నిన్నుం గొలిచెద సర్వైకసాక్షి గోవింద హరీ

నిను నెఱుగకున్న సంసారనిమగ్నతపోదు గోచరము కావు మనం
బునకు నఖిలేంద్రియములకు ననునేమనువాడ వింక నారాయణుడా

ఫలములు కోరక కర్మంబులు నడపుచు వాని విమలబోధాగ్ని హతిం
బొలియించుచు నిర్ద్వంద్వత నెలకొను నేకాంతి జనులు నిను గందురు హరీ

అచరములును జరంబులునైన భూత సముదయంబులు మణులు సూత్రముననున్న
కరణి నీయంద యున్నవి కాన సమత నేకభక్తినే గోరెద నిమ్ము దేవ!

— శాంతి పర్వము.

వివేకానందవాణి

ప్రపంచమంతయు తిరిగిచూడగా, ఈ దేశ ప్రజలవలె ఇంత గాఢతమస్సునందు మునిగి పోయి యుండువారు నా కింకే దేశముననను కానిపింపలేదు. పై చూపునకు సాత్త్వికస్థితిని అనుకరించురీతి కానిపించును. కాని లోపల కేవల జడత్వము—చెట్టుమోడులు, రాతి బండలు: వీనియందు ఎంతటి జడత్వమో, అంతటి జడత్వము! అట్టివారు ఈ లోకమున ఏమి కర్మము నొనర్తురు! అట్టి జడులు, అట్టి సోమరులు, అట్టి ఇంద్రియ సుఖైకలోలురు, ఈ లోకములో ఎన్నాళ్లు బ్రతికియుండనేర్తురు!

పాశ్చాత్య దేశములు చూచివచ్చి, ఆ పిదప అవసరమైనచో నా మాటలను ఆక్షేపింపుము. పాశ్చాత్య దేశీయుల జీవితమునందు ఏమి సాహసము, ఏమి కర్మతత్పరత, ఏమి ఉత్సాహము, ఏమి రజోగుణ వికాసము దీపించుచుండును! ఇక మీ దేశమం దన్ననో, రక్తము హృదయమునందే ఘనీభవించిపోయి, రక్తనాళములలో ప్రవహింపజాలకున్నట్టు, శరీరము పక్షవాత గ్రస్తమై చచ్చుకొని పోయినట్టు, కానిపించును!

కావున మొదట రజోగుణాభివృద్ధిచే జనులకు చురుకుదనము కలిగింపవలెనని నా యభిప్రాయము. అప్పుడుగాని వారికి ఈ జీవితమున కష్టము నెదుర్కొను సామర్థ్యము లభింపదు. శరీరమందు బలములేక, హృదయమందు ఉత్సాహములేక, బుద్ధియందు స్వతంత్రతలేక వీరేమి చేయుదురు—ఈ నిర్జీవపిండములు! ప్రోత్సాహము కలిగించి వారిని ప్రాణవంతుల నొనర్పవలెనని నా సంకల్పము—ఈ కార్యమునకే నా జీవితమును అంకిత మొనర్చినాను.

వేదమంత్రములందు గల అమోఘశక్తి మూలమున వారిని మేలుకొల్పెదను. "లెండు! నిదుర మేలుకొండు!" అను అభయసందేశమును వారికి చాటుట కొఱకే నేను జన్మించితిని. ఆ కార్యమునందు మీరు నాకు సహాయులు కండు.

ప్రతి గ్రామమునకు, దేశమునందలి ప్రతి ప్రాంతమునకు పోయి బ్రాహ్మణులు మొదలు చండాలురవఱకును గల సర్వప్రజలకును ఈ అభయవాక్కులు బోధింపుడు. "మీ యందు అనంతశక్తి కలదు, నిత్యానందమునందు మీకు పాలు కలదు" అని ప్రతివానికిని తెలుపుడు. అట్లు వారిలో గల రజోగుణమును మేలుకొల్పుడు, వారికి జీవిత సమస్యల నెదుర్కొను శక్తి కలిగింపుడు. ఆ పిదప మోక్షవిషయము వారికి బోధింపుడు. దేశ ప్రజలలో గల అంతర శక్తిని మేలుకొల్పి, అన్యాధారమపేక్షింపక స్వతంత్రముగా నిలుచు సామర్థ్యమును వారికి చేకూర్పుడు. మంచి అన్నవస్త్రములు, యథేచ్ఛములగు భోగములు, కలిగి సుఖజీవనము చేయు మార్గమును వారికి నేర్పుడు. ఆ పిదప ఈ భోగబంధమునుండి విముక్తులగు విధానమును వారి కెఱిగింపుడు.

జడత్వము, నీచత, కపటము: ఇవి దేశమందంతటను నిండిపోయినవి. బుద్ధిమంతుడగు వాడు ఇదంతయు చూచుచు, ఊరకుండగలడా? వాని కన్నులలో నీరు క్రమ్మదా? మదరాసు, బొంబాయి, పంజాబు, బెంగాలు—ఎక్కడ చూచినను జీవచిహ్నములు కానిపించుట లేదు.

మీరు విద్యాధికులని మీ తలంపు, వ్యర్థ విషయములుతప్ప మీ రేమి నేర్చుకొంటిరి? పరులభావములను—విదేశభాషలో గలవానిని—కంఠస్థముచేసి, మీ మెదడులను వానితో నిండించుకొని, కళాశాల లిచ్చు పట్టములార్జించుకొనుటతోడనే విద్యాధికులైనట్టు మీరు తలంచుకొనుచున్నారు! ఇసీ! విద్య

యనగా ఇదా? మీ విద్యకు గల పరమ లక్ష్యమేమి? ఒక గుమస్తాపనియో, ఒక మోటు న్యాయవాదిపదవియో; అధికమైనచో, ఒక డెప్యుటీ మ్యాజిస్ట్రేటుపనియో—ఇంతేకదా. ఇందుచేత మీకు గాని, దేశమునకు గాని ఎట్టి ఉపకారము కలుగును?

ధనధాన్య సమృద్ధికి పేరొందిన ఈ భారత దేశమున అన్నమో రామచంద్రాయని ఆక్రందించువారి హృదయవిదారక రోదనధ్వనులెట్లు వినవచ్చుచున్నవో కన్నులు విప్పి చూడుడు! ఈ లోపమును మీ విద్య తీర్చునా? అసంభవము! పాశ్చాత్య విజ్ఞానశాస్త్ర సాహాయ్యముతో భూమిని త్రవ్వి, దున్ని, ఆహారపదార్థములను పండింపుడు—ఇతరులయొద్ద నీచసేవ యొనర్చి కాదు—, మీ స్వయంకృషిచేతను, పాశ్చాత్య విజ్ఞానశాస్త్రసాహాయ్యము చేతను, పంటలు సమృద్ధిగా పండించు నూత్న మార్గములు కనిపట్టి మీ రీ కార్యమును సాధింపవలెను.

కావుననే నేనీ దేశప్రజలకు నిరంతర కర్మతత్పరత్వమును బోధించుచున్నాను. అప్పుడు గాని వారు తమకు వలయు అన్న వస్త్రములను తామే ఉత్పత్తి చేసికొనజాలియుండరు. అన్న వస్త్రములు లేక, ఆ వ్యాకులతలో మగ్నులై, దేశప్రజలు వినాశదశకు వచ్చియున్నారు—ఈ దుర్దశను తొలగించుటకై మీరు ఏమి చేయుచున్నారు? మీ శాస్త్రములను గంగలో పారవేయుడు. అన్న వస్త్రములు సంపాదించుకొను మార్గమును ప్రజలకు మొదట బోధింపుడు. ఆ పిదప శాస్త్రము చదివి వినిపింప తీఱిక దొరకును.

తీవ్రకర్మతత్పరతను ఉద్దీపింపజేసి వారి సాంసారిక లోపములను తీర్పనిచో, పారమార్థిక ప్రసంగములకు ఎవ్వరును చెవియొగ్గరు. కావున నేను చెప్పునది ఏమనగా, మీయందు గల ఆత్మశక్తిని మొదట మేలుకొల్పుకొనుడు, ఆ పిదప తమయందు ఆత్మశక్తి కలదు అను విశ్వాసమును సామాన్యప్రజలకు మీచేతనైనంతవఱకు కలిగింపుడు, తదనంతరము వారి ఆహార పదార్థములను సంపాదించుకొను విధమును వారికి నేర్పుడు.

ఇదంతయు జరిగిన పిదప మతబోధ చేయుడు సోమరులై కూర్చుండి యుండుటకు అవకాశము లేదు—ఏ క్షణమునందు మరణము ఆసన్నమగునో ఎవడెఱుగును?

బ్రాహ్మణా అభివదంతి

జనకుని సదస్సులో గార్గి యాజ్ఞవల్క్యుని ఒక చిక్కు ప్రశ్న వేసింది. ఆ ప్రశ్నకు జవాబు మాటల్లో చెప్పడానికి కుదరదు. యాజ్ఞవల్క్యుడు చప్పడానికి ప్రయత్నిస్తే – చెప్పడానికి సాధ్యం కానిదాన్ని చెప్పడానికి ప్రయత్నించాడనే దోషం పైన బడుతుంది. అట్లని చెప్పకుండ ఊరకున్నా దోషమే. ప్రశ్నకు బదులు చెప్పలేకపోయాడని అందరు ఒకటే గోల జేస్తారు. చెప్పినా ఇబ్బంది. చెప్పక పోయినా ఇబ్బంది.

'కస్మిన్ను ఖల్వాకాశ ఓతశ్చ ప్రోతశ్చ?' (ఎందులో అవ్యాకృతాకాశం కూర్పబడి యున్నది?) – అన్నదే గార్గి ప్రశ్న.

బదులు చెప్పినా దోషం, చెప్పకపోయినా దోషం – అనే ఈ రెండు దోషాలను పరిహరిస్తూ 'ఏతద్వై తదక్షరం గార్గి బ్రాహ్మణా అభివదంతి' (ఓ గార్గీ! అవ్యాకృతాకాశాని ఆధారమైన తత్త్వాన్నే 'అక్షరం' అని బ్రహ్మవేత్తలు పలుకుచున్నారు) – అని బదులు చెప్పాడు యాజ్ఞవల్క్యుడు.

ప్రశ్నకు తగిన సమాధానం చెప్పినందువల్ల, చెప్పలేక పోయాడన్న దోషానికి అవకాశం లేదు. 'బ్రహ్మవేత్తలు చెప్పుచున్నారు'–అని చెప్పడంవల్ల అవాచ్యమైనదాన్ని చెప్పాడనే దోషానికీ అవకాశంలేదు.

ఇంత నేర్పుగా సమాధానం చెప్పిన యాజ్ఞవల్క్యుని గార్గి తిరిగి ప్రశ్నించింది. 'ఏమిటాక్షరతత్త్వం?'

ఆ 'అక్షరాన్ని' ఇంకా పొడిగించి చెప్పాలంటే యాజ్ఞవల్క్యునికి ఉన్నది ఒక్కటే మార్గం. అది 'నేతి నేతి' మార్గం. ఆ మార్గాన్నే అవలంబించి బదులు చెప్పాడు.

'ఆ "అక్షరం" స్థూలంకాదు. సూక్ష్మం కాదు. దీర్ఘంకాదు. హ్రస్వంకాదు. లోహితం కాదు. స్నేహంకాదు. ఛాయకాదు. చీకటి కాదు. వాయువుకాదు. ఆకాశంకాదు. తేజస్సు కాదు. రసంకాదు. నేత్రం, శ్రోత్రం, వాక్కు, ప్రాణం, మనస్సు, ముఖం – లేనిది, అంతరం లేనిది. బాహ్యంలేనిది. దేనిని భక్షించనిది. దేనిచేతను భక్షింపబడనిది.'

ఇక్కడ గమనించవలసిన సూక్ష్మవిషయం ఒకటుంది. 'అదికాదు, ఇదికాదు' అని యాజ్ఞవల్క్యుడు వర్ణించింది మన ఆత్మకు వేరైన తత్త్వాన్నా? ఆత్మకు వేఱుకాని తత్త్వాన్నా?

ఆత్మకన్న వేరైనతత్త్వాన్ని, యాజ్ఞవల్కుడు 'అస్థూలం, అనణు' అని అట్లా నిషేధరూపంగా వర్ణించిఉంటే ఆ వర్ణన కేవలం శూన్యాన్ని వర్ణించినట్లే అయిఉండేది, శూన్యాన్ని ప్రతిపాదించినట్లే అయిఉండేది. శూన్యాన్ని ప్రతిపాదించడానికి యాజ్ఞవల్కుడు అంత ఆయాసపడవలసిన అవసరం లేదుకదా! కాబట్టి యాజ్ఞవల్క్యుని నిషేధవర్ణనయొక్క ఉద్దేశం వేఱు. 'అస్థూలం, అనణు' అనే ఆ నిషేధవర్ణన ఆత్మవిషయకమైన మన భ్రాంతిని తొలగించుటకే ఉద్దేశింపబడింది. భ్రాంతి తొలగితే ఆత్మయే అక్షరతత్త్వం, అక్షరతత్త్వమే ఆత్మ అనే అభేదజ్ఞానం మనకు కలుగుతుంది.

అభేద ప్రతిపాదనయే సకలశ్రుతుల పరమ తాత్పర్యంగా ఉన్నది. వైకుంఠంలో నారాయణుడున్నాడు, కైలాసంలో శివుడున్నాడు. వారు అప్పుడప్పుడు జగత్కల్యాణం కొఱకు అవతరిస్తుంటారని మనం పురాణ ప్రమాణ బలంవలన నమ్మగలిగినప్పుడు, ఉత్తమోత్తమ ప్రమాణమైన శ్రుతి, తల్లివలె ఆదరంగా 'తత్త్వమసి, తత్త్వమసి' (జగత్కారణుడైన పరబ్రహ్మస్వరూపమే నీ నిజస్వరూపం) అని చెప్పుచుండగా విశ్వసించుటకేమి కష్టం?

'తత్త్వమసి' ఇత్యాది శ్రుతిమాత వాక్కులను, పరమ ప్రమాణంగా స్వీకరించగలవారి భాగ్యమే భాగ్యం అటువంటివారు విడువక ఉపనిషత్తులను శ్రవణ, మనన, నిదిధ్యాసనం చేయవలెను. అంతకన్న ఉత్తమసాధన వారికి వేఱొకటి లేదు.

'ఆసుప్తేరామృతే కాలం నయేద్వేదాంత చింతయా'

శ్రీ రామకృష్ణ కథామృతము

(రెండవ భాగము)

అనువాదము: ప్రవ్రాజిక శ్యామాప్రాణ

నేడు క్రీ. శ. 1883 జూన్ 5 వ తేది, మంగళ వారము, అమావాస్య.

మధ్యాహ్నము భోజనమైనపిదప శ్రీ రామ కృష్ణులు తమకు పూర్వము కలిగిన ప్రేమోన్మత్త స్థితినిగూర్చి మరల చెప్పుచుండిరి.

శ్రీ రామకృష్ణులు: (మాస్టరుతో) ఎటువంటి రోజులు గడిచెనో తెలియునా? ఈ ఆలయములో భుజించెడివాడను కాను. బారానగరములోనో, అరియాదాహాలోనో, దక్షిణేశ్వరములోనో ఎవరైన బ్రాహ్మణుల ఇంటికిపోయి మౌనముగా కూర్చుండెడివాడను. ఇంటివారేమైన అడిగినచో నేనిక్కడ భోజనము చేసెదను' అనిమాత్రమే జవాబు చెప్పువాడను.

ఒకదినము మధురబాబుతో 'నన్ను శ్రీ దేవేంద్రనాథ ఠాగూరుగారింటికితీసికొనిపొమ్మ'ని పట్టుపట్టితిని. దేవేంద్రుడు ఈశ్వరుని స్మరించును గనుక వానిని చూడవలెనని కోరిక గలిగెను. మధురబాబు జమీందారుకదా! ముందు వెనుక లాలోచించి చివరకు ఇట్లనెను. 'దేవేంద్రుడు నేను ఒకేక్లాసులో చదువుకొన్నాము. మిమ్ములను పిలుచుకొనిపోయెదను.'

ఇంకొకదినము బాగ్‌బజార్‌లో శ్రీ దీనబంధు ముఖర్జీ అను భక్తుడు కలడనివిని వారింటికి తీసికొనిపొమ్మని మధురుని బలవంత పెట్టితిని. వాళ్లు చాల బీదవాళ్లు. చిన్న ఇల్లు. తలవనితలంపుగ గొప్ప జమీందారు ఇంటికి వచ్చెను. దానికితోడు ఆదినము వాని కొమారుని ఉపనయనము. మమ్ములను కూర్చొనబెట్టుటకు కూడ స్థలము లేనందున ఇంటియజమాని చాల బాధపడెను. అట్టి విశేషదినమున వారింటికి పోయి వారిని ఇబ్బంది పెట్టినందులకు మధురబాబునకు సిగ్గువేసెను. తిరిగివచ్చునపుడు 'ఇక మీదట మీమాట వినను' అనెను. నేను నవ్వి ఊరకుంటిని.

ఒకమారు శ్రీ కుమార్‌సింగ్ సాధులను భిక్షకు పిలిచెను. అచ్చటికి చాలమంది సాధువులు వచ్చియుండిరి. వారు నన్నేదో ప్రశ్నించిరి. వారికి నాజోలి ఏల అని తలవంచుకొని పోయి కూర్చొంటిని. ఔపాసనము చేయకముందే భోజనము చేయ నారంభించితిని. అందరూ ఒక్క పెట్టున ఇదేమి? అని కేక పెట్టిరి.

* * *

సాయంకాలము 5 గంటలాయెను. శ్రీ రామకృష్ణులు తమగది ప్రక్కవరండా మెట్లుపై కూర్చొనియుండిరి. రాఖాల్, మాస్టరు, హాజరా ప్రక్కనే కూర్చొనియుండిరి.

శ్రీ రామకృష్ణులు: భగవంతుడే సర్వమునై యున్నాడు. మంచిచెడ్డలకు, పాపపుణ్యములకు, భక్తిజ్ఞానములకు సర్వమునకు అతడే కర్త.

ఒక కథ వినుము. ఒకఊరిలో ఒక రైతు ఉండెను. అతడు పొలమును సాగుచేసికొని జీవించెడివాడు. వానికి చాలకాలమైనతరువాత ఒక కుమారుడు పుట్టెను. లేకలేక కలిగిన సంతానము కనుక అల్లారుముద్దుగా పెరుగుచుండెను. ఒకనాడు రైతు పొలములో పని చేయుచున్నప్పుడు ప్రక్కయింటాయనవచ్చి 'మీ కుమారునికి చాల జబ్బుచేసినది. ప్రమాదస్థితిలోయున్నాడు' అని తెలిపెను. రైతు ఇంటికి చేరులోపలనే బాలుడు మరణించెను. వాని

భార్య రోదనమునకు అంతు లేకుండెను. అతడేమియు పలుకక మౌనముగ కూర్చొనియుండెను. వాని కంటినుండి ఒక్క నీటిబొట్టయినను జారలేదు.

'అట్టి బంగారుబిడ్డడు పోయెను. ఈయన కంటనుండి ఒక్కబొట్టయినా రాలలేదే!' అని ఆ రైతుభార్య ఏడుస్తూ అక్కడ గుమిగూడిన వారితో చెప్పుచుండినది. కొంతసేపయినతరువాత రైతు భార్యకు ఇట్లు జవాబు చెప్పెను. 'నేను నిన్న ఒక కలకంటిని. నేను రాజునైతిని. ఏడుగురు కుమారులుండిరి. సర్వగుణసంపన్నులై పెరుగుచుండిరి. విద్యాబుద్ధులు నేర్చుచు క్రమముగా పెద్దవారగుచుండిరి. ఉన్నట్లుండి నాకు మెలకువ వచ్చెను. ఆ ఏడుగురు కుమారులకై దుఃఖించుటయా? లేక ఈ ఒక్కకుమారునకై దుఃఖించుటయా? అని ఆలోచించుచున్నాను!

యథార్థజ్ఞానులకు స్వప్నజాగరములు రెండును సమానములుగ తోచును.

ఈశ్వరుడే కర్త. వాని ఇష్టప్రకారమే అంతయు నడచుచున్నది

హాజరా: కాని తెలిసికొనుట చాలకష్టము.

శ్రీ రామకృష్ణులు: (మాస్టరుతో) నీకు సాకారము ఇష్టమా? నిరాకారము ఇష్టమా?

మాస్టరు: నిరాకారమే ఇష్టము. కాని భగవంతుడు సాకారుడు అను నమ్మకము కూడ కలదు.

శ్రీ రామకృష్ణులు: బేల్‌ఘుర్‌లోని శ్రీ మోతీసీల్‌గారి తోటకు తీసుకొనిపోయెదవా? అచ్చట ఒక కొలను కలదు. ఆ కొలనులో చాల చేపలున్నవి. బొరుగులు వేసినచో అవి నీళ్ళపైకి వచ్చి వాటిని తినుచు ఆనందముతో తిరుగాడును. ఆ దృశ్యము నాకు చాల ఆనందమును కలిగించును. సచ్చిదానంద సముద్రమున ఆత్మరూపమగు చేపలు ఆనందముగా క్రీడించుచున్నట్లు భావన కలుగును.

భగవంతుని దర్శించుకొనవలెనన్న సాధనలు చేయవలెను. నేను కఠోర సాధనలు చేసితిని. 'అమ్మా దర్శనమిమ్మ'ని రాత్రిం బవళ్ళు మట్టినేలపైబడి పొర్లాడుచు విలపించెడివాడను. కన్నీళ్ళతో నేల అంతయు బురద అయ్యెడిది.

మాస్టరు: తమరికే అట్టి కఠోర సాధనలు చేయవలసి వచ్చెనుగదా! ఇక మా బోటి సామాన్యులో కష్టపడకయే భగవద్దర్శనమును కోరుదురు!

శ్రీ రామకృష్ణులు: (నవ్వుచు) అమృత్ ఇట్లనును. ఒకరు నిప్పు రాజబెట్టిన పదిమందికి ఉపయోగపడును.

మాస్టరు: లీల విలాసార్థమే అని తమరే ఇ...గా!

శ్రీ రామకృష్ణులు: అట్లు కాదు. లీలయు సత్యమే సుమా. నీ కొకటి చెప్పదలచితిని. నీవు ఇక్కడకు వచ్చునప్పుడు వట్టి చేతులతో రాక ఏదైన తీసికొనిరమ్ము. ఇట్లు నేనే స్వయముగా చెప్పకూడదు. అయినా మీకు తెలియదనియే నేర్పుచున్నాను. అధరునికికూడ ఇట్లే చెప్పితిని. 'ఒకపైస తమలపాకులైన తీసికొనిరమ్మ'ని భవనాథునికికూడ చెప్పితిని.

నేడు క్రీ. శ. 1883 జూన్ 15 వ తేది.

ఒక సాధకుడు: స్వామీ! గృహస్థాశ్రమములో భగవత్సాక్షాత్కారము లభింపగలదా?

శ్రీ రామకృష్ణులు: ఎందుకు లభించదు? తప్పకలభింపగలదు. కాని కుమ్మరి పురుగువలె సంసారములో నివసింపుము. కుమ్మరిపురుగు బురదలోనే నివసించినను దానికి బురద అంటుకొనదు. భగవంతునిపై మనస్సునిల్పి సంసారములో పనులన్నియు చేయుము. కాని ఇది చాల కఠినమైనది. జంజాటములనడుమ భగవంతునిపై మనస్సు నిల్పుట చాల కష్టమే!

ఒక భక్తుడు: అట్లయిన ఉపాయమేమి స్వామీ!

శ్రీ రామకృష్ణులు: ఉపాయము కలదు. అదియే తీవ్రమగు వైరాగ్యము. ఇది అనిత్యము అని దృఢముగా తెలిసికొన్నచో వెంటనే ఆ అనిత్యవస్తువును వదలివేయవలెను. గట్టి పట్టుదల ఉండవలెను. నాకొకసారి జబ్బు చేయగా డాక్టర్ గంగాప్రసాద్ మందిచ్చి నీళ్ళు మాత్రము త్రాగరాదని పథ్యము పెట్టిరి. దానిమ్మపండురసము త్రాగవచ్చునని చెప్పిరి. అందరు 'నీరు త్రాగకుండ ఎట్లుండుట' అని చింతించుచుండిరి. నేను నీళ్ళు త్రాగనని దృఢ సంకల్పము చేసికొంటిని.

కొన్నిదినములు నిర్జనప్రదేశములో నివసించి పట్టుదలతో సాధనలుచేసినచో భగవద్దర్శనము లభించును. అటుపై సంసారములో యున్నను భయములేదు. అందుకనియే నేను ఈ బాలురను ఇచ్చట యుండమని చెప్పుచుందును. కొంతకాలము ఇచ్చట నివసించినచో భగవద్భక్తి కలుగును. అటుపై సంసారములో యుండవచ్చును.

ఒక భక్తుడు: మహాశయా! సర్వమునకు ఈశ్వరుడే కర్తయైనచో మంచిచెడ్డలు, పుణ్యపాపములగూర్చి పలుకనేల? పాపకార్యముల కును అతడేగదా కర్త! పాపముకూడ వాని ఇష్టప్రకారమే జరుగును కదా!

శ్రీ రామకృష్ణులు: పాపపుణ్యములు కలవు. కాని భగవంతుడు స్వయముగా నిర్లిప్తుడు. వాయువు నిర్లిప్తము. సువాసనయు, దుర్వాసనయు వాయువులో వచ్చిచేరును. అట్లయ్యు వాయువు నిర్లిప్తమే. వానిసృష్టియే నానారకములు. మంచి చెడ్డలు, పుణ్యాత్ములు, దుర్మార్గులు—అందరును వాని సృష్టియే. కాని భగవంతుడు నిర్లిప్తుడే. వాని లీలల మనము తెలిసికొనలేము.

సంసారములోనే లిప్తమైయున్నచో అది మనస్సును చాల క్రిందికి లాగివేయును. ఎంత క్రిందికి దింపివేయునో తెలియనే తెలియదు. ఒకసారి నన్ను కోట చూపించుటకు తీసికొని పోయిరి. బండి కోటముందరవచ్చి నిల్చిన పిమ్మటనే మేము చాల లోతునకు దిగివచ్చితిమని తెలిసికొంటిమి. బండి పోవునపుడు మేము క్రిందికి దిగిపోవుచున్నామని తెలియనేలేదు. అటులనే కామ కాంచనముల ఆసక్తి కలిగిన వారిమనస్సు వారిని చాల క్రిందికి లాగివేయును. సంసారములో కామమే కాదు, దానితోపాటు క్రోధముకూడ కలదు. కోరినకోర్కె నెఱవేరనిచో క్రోధము కలుగును.

—సశేషము.

ప్రహ్లాద కథాతత్త్వ విచారము

ధూళిపాళ శ్రీరామమూర్తి.

పూర్వము రాజసూయ యజ్ఞమునందు శిశుపాలుడు, శ్రీ కృష్ణునిచే చంపబడి ఆయనయందైక్యమయ్యెను. ధర్మరాజదిచూచి ఆశ్చర్యపడి అచ్చట కూర్చునియున్న నారదుని ఇట్లడిగెను. ''మహర్షీ! ఇది చాలా ఆశ్చర్యముగానున్నది. పరతత్త్వమైన వాసుదేవునియందైక్యము చెందుట ఏకాంతభక్తులకుకూడా దుర్లభము! మరి యట్టిస్థితి కృష్ణద్వేషియైన శిశుపాలున కెట్లబ్బినది. పూర్వము వేనుడు భగవంతుని నిందించెను. ఋషులు వానిని నరకమున త్రోసిరి. మరి శిశుపాలుడు బాల్యమునుండియు మహాపాపి. వీడును దంతవక్త్రుడును కృష్ణునియందు క్రోధమాత్సర్యములు వహించి ఎప్పుడును విష్ణునింద చేయుచుండియు దుష్ప్రాపమైనభగవత్సాయుజ్యమును పొందిరి. ఇది యెట్లు? గాలిలో పెట్టిన దీపమువలె ఈ సందేహమువలన నా మనస్సు కొట్టుకొనుచున్నది. ఈ యాశ్చర్యమునకు కారణము చెప్పుము

నారదు డాతని ప్రశ్నకు ఇట్లు సమాధానము చెప్పెను. 'రాజా! నిందాస్తవములు, పురస్కారతిరస్కారములు శరీరమునకు సంబంధించినవి. ఈ శరీరము ప్రకృతిపురుషుల గురించిన యవివేకముచే కల్పింపబడినది. ఈ శరీరము ప్రకృతివికారము. అనాత్మపదార్థము దీనియందు ఆత్మభ్రాంతి ఉన్నందువలన దీనికి కల్గిన నిందాస్తుతులు దీనియందుగల ఆత్మాభిమానమువలన పురుషుడు తనకు కల్గినట్లు భావించును. ఈ శరీరమునందు నేను, నాది యని అభిమానము ప్రాణులకుండును. ఈ యహంకార మమకారములే సమభావ రాహిత్యమునకు వైషమ్యమునకును హేతువులు. శరీరమును తిట్టిన, తన్ను తిట్టినట్లు, కొట్టిన తన్ను కొట్టినట్లును. అట్లే ఇతరశరీరమును తిట్టిన, వానిని తిట్టినట్లు, కొట్టిన, వానిని కొట్టినట్లు. ఈ యభిమానమే తప్పు. సర్వశరీరములందున్నదొకటే యాత్మపదార్థము. ఆత్మ అనాత్మ వివేకము లేకపోవుటవలన ఈ యభిమానము కల్గినది. మరి పరమేశ్వరుడు సర్వమునకు ఆత్మస్వరూపుడు. ఆయనకు శరీరములయందు ఇట్టి యభిమానముండదు. ఇట్టి వైషమ్యము ఉండదు. కనుక ఆయనకు శరీరములందాత్మభ్రాంతి లేదు. ఆయన కేవలుడు. సచ్చిదానంద స్వరూపుడు. తనకంటె ఇతరము, మరియొక పదార్థమున్నదను భ్రాంతి లేనివాడు. అందుచేత పూర్వము చెప్పిన నిందాస్తవాదు లాయనకంటవు. ఆయన తన పరమాత్మస్వరూపమునందే నిరంతరముండుచు లోకహితమునకై దండముపూని యుండును. ఆయన దండకర్త అన్నమాట. కాబట్టి ఏయుపాయముచేతనైనను భగవంతునియందు మనస్సు నిలుపవచ్చును.

తస్మాత్ వైరానుబంధేన నిర్వైరేణ భయేన వా।
స్నేహాత్కామేన వాయుంజ్యాత్ కథంచిన్నేక్షతేపృథక్॥

'వైరముచేత, భక్తిచేత, భయముచేత, స్నేహముచేత, కామముచేత, ఎట్లైనను సరే మనస్సును ఈశ్వరునియందు లగ్నముచేయుము. పరమేశ్వరు డనుగ్రహించును. నీ వాయనను ధ్యానించుట కావలెను. ఏ మార్గమున ధ్యానించితివని ఆయన చూడడు. మార్గభేదమును పట్టించుకొనడు. మరి వైరముచేత మనుజుడు

త్వరగా సిద్ధిని బొందును. భక్తియోగమువలన అంత గాఢమైనభావన సిద్ధించదు. చూడుము. భ్రమరము కీటకమును తెచ్చి, దాని గూడు నందుపెట్టి యది పారిపోకుండ దానిచుట్టును ధ్వనిచేయుచు తిరుగును. ఆ కీటకమునకు ద్వేషము, భయమును ఆ భ్రమరముపైగలిగి దాని యందే మనస్సు గాఢముగా లగ్నమై, కొంత కాలమునకు అదికూడ భ్రమరమై పోవును. అట్లే మాయామానవుడైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యందు వైరయోగముచే పాపములు కడిగి వేసుకొని పరిశుద్ధులై యాయనయం దైక్య మగుదురు.

'గోప్యః కామాద్భయాత్కంసో
ద్వేషాచ్చైద్యాదయోనృపాః ।
సంబంధాద్వృష్ణయః స్నేహా
ద్యూయం భక్త్యా వయం నృపా ॥

'కామమువలన గోపికలు, భయమువలన కంసుడు, వైరమువలన శిశుపాలుడు, స్నేహము వలన మీరును (పాండవులును), యాదవులును, భక్తివలన మేమును పరమేశ్వరానుగ్రహము పొందితిమి.

'ఈ చెప్పిన ఐదుమార్గములందును వేనుడు చేరడు. వేనుఁడు నాస్తికుడు. వాని కీశ్వరుడు లేడు. ఈశ్వరుడే లేనప్పుడు ఆయనయందే భావమైన నెట్లుండును? ఏ భావముతోగాని ఆయనను ధ్యానించు టెట్లుండును ? కావున అతనికి నరకమే గతియైనది. నరకమనగా సంసారము. జన్మమృత్యు జరావ్యాధి దుఃఖప్రవాహము. అతడు నాస్తికుడు గాన ఈశ్వరచింత జేయ లేదు. మరి యేమిచేసినాడు? సంసారరూపమైన యీ లోకమునే చింతించినాడు. దేనిని చింతించిన ఆగతియే గల్గుటలో నాశ్చర్యమేమున్నది. సంసారముగురించి చింతించినాడు. సంసారము నందే పడినాడు.'

నారదు డీమాటలుజెప్పి మరల, 'రాజా! నీ పినతల్లి కొడుకులైన శిశుపాల దంతవక్త్రులు పూర్వము విష్ణుపార్శ్వస్థులు. విప్రశాపమువలన పదచ్యుతులై భూలోకమునందు బుట్టినార'ని చెప్పెను.

ధర్మరాజున కిది మరియు నాశ్చర్యము గొలిపినది. 'మహర్షీ! విష్ణుపార్శ్వజనులైన మహానుభావులు ఏకాంతభక్తులు. వారికి సంసారపాతము గల్గినదనుట నమ్మ శక్యముగాని మాట. వారికి శాప మెందుకుగల్గినది? ఇట్టి మహానుభావులకు శాపమేమి? ఈ శాపము బెట్టగల సమర్థు లెట్టివారు వైకుంఠపురవాసులకు దేహము, ఇంద్రియములు, ప్రాణములతోడి సంపర్కముండదు. వారు శుద్ధసత్త్వమయ దేహులు. అట్టివారికి ప్రాకృత దేహసంబంధము గల్గుట, దానిచేత వారు సంసారబంధమునందు చిక్కుట యెట్లు సమకూరును ? ఇదియంతయు నాకు విశదముగా చెప్పుడు' అని యత డడిగెను. నారదు డిట్లు చెప్పెను.

'పూర్వమొకప్పుడు బ్రహ్మపుత్రులైన సనందనాదులు, స్వేచ్ఛగా మూడులోకము లందు తిరుగుచు విష్ణులోకమునకు పోయిరి. వారు సనాతనులైన మరీచ్యాది మహర్షులకంటె పెద్దవారైనను, ఐదారుసంవత్సరముల వయస్సు గల పిల్లలవలె నుండుటయు, దిగంబరులై యుండుటయు చూచి, వారిని చిన్నపిల్లలనుకొని, ద్వారపాలకులైన జయ విజయులు వారిని నిరోధించిరి. వారికి కోపమువచ్చి 'రజస్తమోరహితమైన పరమేశ్వరుని పాదమూలమున మీరు నివసించుట కర్హులుగారు. మీరు బాలిశులు (మూఢులు). కావున పాపిష్ఠులైన యసురులై

జన్మింపుడు' అని శాపము నిచ్చిరి. వారక్కడ నుండి క్రిందికి పడుచుండుటజూచి దయగల వారై 'మూడుజన్మల యనంతరము మరల మీకు స్వస్థానము గల్గును లెండ'ని యనుగ్రహించిరి. ఆ జయవిజయులు తొలిజన్మమున దితి కడుపున హిరణ్యాకశిపు, హిరణ్యాక్షులై పుట్టిరి. పరమేశ్వరుడైన విష్ణువు నృసింహావతారము దాల్చి హిరణ్యాకశిపుని, వరాహావతారము దాల్చి హిరణ్యాక్షుని సంహరించెను. హిరణ్యాకశిపుడు విష్ణుభక్తుడైన ప్రహ్లాదుని, తనపుత్రుని చంపవలెనని నానాబాధలు పెట్టెను. ఆ ప్రహ్లాదుడు ప్రశాంతుడు. సమదర్శనుడు. సర్వభూతాత్మభూతుడు. కావున భగవంతుని తేజస్సాయనకు రక్షకమై నిలిచినది. హిరణ్యాకశిపుని ప్రయత్నము లాతనిపై విఫలములైనవి. తర్వాతి జన్మయందు వారిద్దరు కైకసి కడుపున విశ్రవసునకు రావణ కుంభకర్ణులై జన్మించిరి. సర్వలోకములను బాధించిరి. శ్రీ మహావిష్ణువు శ్రీరామచంద్రుడై జన్మించి వారిని చంపెను. మార్కండేయమహర్షి నీకా కథ చెప్పగలడు. ఆ జయ విజయులే మూడవజన్మమున క్షత్రియులై మీ పినతల్లి కుమారులై జన్మించిరి. శ్రీ కృష్ణుని చక్రపుదెబ్బచే వారి పాపములన్నియు విడిపోయి, వారిపుడు శాపమోక్షమును పొందిరి. వైరానుబంధముచేత తీవ్రమైన ధ్యానము కుదిరి వారికి ఈశ్వరసాయుజ్యము కలిగినది. మరల వారు విష్ణులోకమున స్వస్థానమును బొందిరి.'

—సశేషము.

రామకృష్ణుడు-పరమహంసభావము

స్వామి స్వాత్మానంద

క్రీ. శ. 14 వ శతాబ్దంలో విద్యారణ్యస్వామి శృంగేరి పీఠాధిపతిగా ఉండిరి. ఈయన జ్ఞాని. వేదాంత గ్రంథకర్త. గొప్ప అనుభవజ్ఞుడు. ఈయన వ్రాసిన గ్రంథాలలో 'జీవన్ముక్తి వివేకము' ఒక సుప్రసిద్ధ గ్రంథము. దీనిలోని ప్రతి అక్షరానికి శ్రీ రామకృష్ణుని జీవితంలో ఉదాహరణలు కనబడతాయి.

శ్రీరామకృష్ణ అనగానే పరమహంస అనే పదం మనకు జ్ఞాపకం వస్తుంది. ఈ పరమహంస అనేపేరు శ్రీ రామకృష్ణుని నామముతో ఒకటైపోయింది. పరమహంసజీవితం విద్యారణ్యస్వామి విపులంగా తమ గ్రంథములో తెలియజేసారు. 'స్థితప్రజ్ఞుడు ఎలా ఉంటాడు, ఎలా మాట్లాడుతాడు, ఎలా నడుస్తాడు' అన్న అర్జునుని ప్రశ్నకు కృష్ణుడు జవాబు చెప్పినట్లు విద్యారణ్యస్వామి పరమహంసగూర్చి జీవన్ముక్తివివేకంలో చెప్పారు.

పరమహంస అనేపేరు సన్యాసులకే చెల్లుతుంది. ఇది అత్యున్నతస్థానము. ఈ పై మెట్టు ఎక్కేలోపల కొన్ని దిగువమెట్లు దాటాలి. వీటిలో మొదటిది కుటీచక సన్యాసము. మరో విధంగా చెప్పాలంటే 'తీవ్రసన్యాసం' అనాలి. ఈ తీవ్రసన్యాసి తన బుద్ధిబలంతో ప్రపంచంలోని మంచి, చెడ్డలను విచారిస్తాడు. తాత్కాలికసుఖాలైన, భార్య, పిల్లలు, భోగాలు అక్కర్లేదని వదలివేస్తాడు. ఇలా ప్రపంచానికి దూరమై సాధనలు చేస్తాడు కుటీచక సన్యాసి. ఇలా సాధనలు చేయగా చేయగా చావు, పుట్టుకలు లేకుండా ఉండడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. దీనిని బహూదకసన్యాసమంటారు. ఇది రెండవమెట్టు.

మొదట తనకు భార్యా పిల్లలు అక్కర్లేదంటే రెండవదశలో తిరిగి పుట్టకూడ దనుకుంటాడు. దీనినే తీవ్రతరసన్యాసమంటారు. దీనిలో సాధన చేయగా చేయగా హంసత్వం పొందుతాడు. ఈ స్థితి పరిపక్వమొందినపుడు పరమహంస అని అంటారు.

విద్యను మనం విజ్ఞానార్జనకు కాక ధనార్జన కోసమే అభ్యసిస్తున్నాము. ఈ పొట్టకూటివిద్య నాకవసరములేదని శ్రీ రామకృష్ణుడు తన చిన్నతనంలోనే దానిజోలికే పోలేదు. శ్రీ రామకృష్ణుని అన్న, రామ్‌కుమార్ తమ్ముని భావిజీవితాన్ని సరిదిద్దడానికని 'నాయనా, ముందు ముందు నీ వెలా జీవితాన్ని నెట్టుకొని రాగలవు' అని మందలించాడు. 'అన్నా, ఈ పొట్టకూటివిద్య నాకవసరంలేదు' అని నిర్మొహమాటంగా శ్రీ రామకృష్ణుడు చెప్పాడు. ఇలా చెప్పడానికి నిజమైన వైరాగ్యం కావాలి కదా! ఈవిధంగా ఆరంభమైన శ్రీ రామకృష్ణుని కలకత్తా జీవితం దక్షిణేశ్వర దేవాలయంలో వికసించింది. కాళికాదేవి సన్నిధిలో అనేక సాధనలుచేసి వాటిగమ్యాన్ని చేరాడు. ఇదే శ్రీ రామకృష్ణుని జీవితంలో తీవ్రసన్యాసాన్ని తెలియజేస్తుంది.

తోతాపురి అనే సన్యాసిని గురువుగా చేసుకొని శ్రీ రామకృష్ణుడు తీవ్రతరసన్యాసాన్ని స్వీకరించాడు. కాషాయాంబరాలు, దండకమండలాలు వదలేశాడు. కనుక ఇది విద్వత్ సన్యాసము.

ఈ సన్యాసానంతరం యితని జీవితం ఎలా ఉంటుంది. పసిబాలుడులా కల్లాకపటాలు లేకుండా ఉంటాడు. సుఖ, దుఃఖాలకు కారణాలయిన అహంకార, మమకారాలు లేవు. క్షుధానివృత్తికొఱకే భిక్షకుపోతాడు. భిక్ష ఎత్తుకోడానికి పాత్రకూడా ఉంచుకోడు. ఉండడానికి ఇల్లులేదు. ఎండవానలనుండి రక్షించుకోడానికి ఏ సమయానికి ఏది దొరికితే అదే అతని వాసస్థానము. అది పాడుపడిన యిల్లో, దేవాలయమో, గడ్డిమేటో, నది గట్టో, కొండ చరియో, లోయో, కావచ్చు కాని అదే అతని నివాసస్థలము. ఎప్పుడూ పరబ్రహ్మ చింతనలోనే ఉంటాడు. శుభాశుభకర్మలు రెండూ బంధాలే. అందుచే వాటిని నిర్మూలించడానికి కృతనిశ్చయుడై ఉంటాడు. చినిగిన వస్త్రాన్ని వదిలిపెట్టేలాగ చివరిదశలో ఈ శరీరాన్నికూడా వదిలేస్తాడు.

ఈ లక్షణాలన్నీ శ్రీ రామకృష్ణుని జీవితంలో మనకి కనబడతాయి. బాలురకు శత్రువు మిత్రుడు ఒకలాగే కనబడతారు. మంచిఏదో, చెడుఏదో తెలుసుకోలేడు. ఇది నాది, అది నీది అన్న ఆలోచనే ఉండదు. ఎప్పుడూ అమ్మ చాటునే ఉంటాడు. ప్రతీదానికి అమ్మమీదే ఆధారపడతాడు. చీకు, చింతా లేని ఆనందమయజీవితం. "నేను జగద్ధాత్రి పుత్రుడ్ని, నాకు భయంలేదు. ఆడుతూ, పాడుతూ, సంతోషంగా కాలం వెళ్లబుచ్చుతాను" అని శ్రీ రామకృష్ణుడు అనేవాడు. క్రొత్తవారిని కలుసుకోవాలంటే భయం. ఒకసారి పరిచయమయ్యాక అరమరికల్లేక మాట్లాడేవాడు. అప్పుడప్పుడు చిన్నబుచ్చుకోవడం బుజ్జగింప పడడం వుండేది.

అశ్వినీకుమారదత్త శ్రీ రామకృష్ణునిదగ్గరకు మొట్టమొదటిసారి వచ్చాడు. ఈయన క్రొత్తవాడు, ఏమనుకుంటాడో అని అనుకోకుండ, నాకు లిమనేడ్, (Lemanade) తెచ్చిపెట్టమన్నాడు. మాటల్లో నేను అచలానంద స్వామిని చూచానన్నాడు అశ్వినీకుమార్. 'మాలో ఎవరంటే నీకిష్టం' అన్నాడు శ్రీ రామకృష్ణుడు. "ఆయనకు మీకు ఏమి సామ్యం?

ఆయన పండితుడు, పేరుప్రతిష్ఠ లున్నవాడు.'' అన్నాడు అశ్వినీకుమార్. ఆదివిని చిన్నబుచ్చుకొని మౌనం దాల్చాడు రామకృష్ణుడు. అశ్వినీ కుమార్‌కు శ్రీ రామకృష్ణుని చూచేటప్పటికి జాలివేసి, ''ఆయన విద్వాంసుడైనా మీలా హాస్యంగా నవ్వుతూ మాట్లాడలే''డన్నాడు. ఇది విని ''నిజం చెప్పావు; బాగా చెప్పావు'' అని జరిగిందంతా మరచిపోయాడు. తోతాపురి సన్యాస మిస్తానంటూ వచ్చినప్పుడు 'అమ్మనడగాలంటూ పరుగెత్తాడు. వివేకానందుడు' మీ అనుభూతులన్నీ అసత్యాలనేటప్పటికి రామకృష్ణుడు అమ్మదగ్గిరకుపోయి ఏడ్చేవాడు.

సుఖదుఃఖాలకు అతీతంగా వుండడం పరమహంస మరియొక లక్షణం. అహంకార మమకారాలు వుంటే ఈ సుఖదుఃఖాలు వుంటాయి, ఈ అహంకారాదులు జీవభావం పోతేకాని పోవు. దానికి పరమాత్మ భావాన్ని పొందాలి. శ్రీ రామకృష్ణునికి హృదయరామ్ అనునతడు సేవలుచేస్తూ దక్షిణేశ్వరంలో ఉండేవాడు. హృదయ్ ఏదో పొరపాటుచేస్తే యజమానులు గుడినుండి పొమ్మన్నారు. గుడి నుండి పొమ్మన్నారని హృదయ్ చెప్పేటప్పటికి, తననికూడా పొమ్మన్నారనుకొని ఎలావున్నవాడలాగే బయటకు బయలుదేరాడు. అది చూచి అధికారులు పరుగెత్తుకుంటూవచ్చి ''అయ్యా మీరు వెళ్లనవసరంలేదు, దయచేసి వెనుకకు మరలండి'' అని వేడుకున్నారు. అసలు ఏమీ జరగనట్లే ఆయన తనగదికి వెళ్లిపోయాడు.

జీవనాధారానికి మించి దేనిని ఆశించడు పరమహంస. మహేంద్రనాథగుప్తుడు శ్రీ రామకృష్ణుని ముఖ్య గృహస్థశిష్యుడు. ఆయన్ని 'నాకు రెండు కోరాబట్టలు కావాలని' రామకృష్ణుడు అడిగాడు. ఆయన ఎంతో ఆనందంతో కోరావి రెండు, చలువచేసినవి రెండు బట్టలు శ్రీ రామకృష్ణుని కిచ్చాడు. వాటిని చూచి ''నేనడిగినవి రెండు బట్టలే'' అని కోరాబట్ట లుంచుకొని తతిమ్మావి యిచ్చివేసాడు.

ఎప్పుడూ ధ్యానంలో మునిగిపోయి భగవంతునికి అతి చేరువలో వుండేవాడు శ్రీ రామకృష్ణుడు. సమాధిస్థితి ఆయనకు పిలిస్తే పలికేది. 'భగవంతుని ధ్యానించడమే తడవు నేను బాహ్యస్మృతిని కోల్పోయేవాడిని' అనేవాడు శ్రీ రామకృష్ణుడు. ఒకసారి జంతుప్రదర్శన శాలకు వెళ్ళాడు. అక్కడ సింహాన్నిచూచి సమాధిస్థితి నొందాడు. సింహాన్నిచూచి ఇది జగన్మాత వాహానం అని ఆలోచనరావడమే దీనికి కారణము.

శుద్ధమైన మనస్సు కలిగియుండడం పరమహంస మరియొక లక్షణం. సత్త్వగుణంతో నిండిన జీవితం వీరిది. కావాలని ప్రయత్నించినా తక్కినగుణాలు వీరి కంటవు. ఒకసారి జరీపంచ కట్టుకొని, వెండిహుక్కా పీలిస్తే ఎలా వుంటుందో చూడాలనుకున్నాడు శ్రీ రామకృష్ణుడు. ఆ కోరిక కాస్తా మధురబాబుకు చెప్పాడు. మధురబాబు మంచి జరీపంచె, వెండిహుక్కా పంపించాడు. దీన్నిగురించి శిష్యులకు యిలా చెప్పాడు రామకృష్ణుడు. 'నేను ఆ జరీపంచ కట్టుకొని వెండిహుక్కాతో మంచంమీద కూర్చున్నాను. ముందుకువంగి, వెనక్కు జారకిలబడి, కాలుమీద కాలువేసుకొని యిలా అనేక భంగిమలలో హుక్కాను పీల్చాను - వెండిహుక్కా అంటే యిదని. జరీపంచెతో యిటు అటు తిరిగి జరీపంచ అంటే యిదని నామనస్సును సంబోధించి చెప్పాను. ఓ మనసా యివన్నీ నిన్ను దేవునిదగ్గరకు చేర్చలేవు. పై పెచ్చు నీలో రజోగుణాన్ని ఎక్కువ వృద్ధిచేసి,

డాబు, దర్పం కలిగించి దేవునినుండి నిన్ను దూరం చేస్తాయి అని చెప్పి వాటిని పారవేశాను.'

చంద్రహల్దార్ అనే బ్రాహ్మణుడు కాళికాలయ అధినేతైన మధురుని ప్రాపు పొందాలని చాలా ప్రాకులాడేవాడు. కాని అది సాధ్యపడ లేదు. శ్రీ రామకృష్ణునికి మధురుడు సేవచేయడంచూచి యిందులో ఏదో వశీకరణతంత్రం వుందని తలచి దానిని చెప్పమని సమాధిస్థితిలో ఉన్న రామకృష్ణుని ఒకసారి అడిగాడు. సమాధిలోఉన్న రామకృష్ణుడు జవాబు చెప్పలేదు. అందుకని కోపంతో తన బూటుకాలుతో తన్ని వెళిపోయాడు. తరువాత తెలుసుకున్న రామకృష్ణుడు ఈ విషయం మధురునకు తెలిసే ఆ బ్రాహ్మణుని ప్రాణానికి హానని ఎవరికి చెప్పలేదు. మానావమానాలకు అతీతుడు పరమహంస.

శరీరధారులందరూ ఆకలిని తీర్చుకోవాలి. దీనికి గృహస్థుడు తన సంపాదనపై ఆధారపడితే సన్యాసి తన మధుకరిపై ఆధారపడతాడు. భిక్షమెత్తుకోడానికి పాత్రకూడా ఉండదు పరమహంసకు. తన ఉదరమే భిక్షాపాత్ర. శ్రీ రామకృష్ణు డొకసారి బనిపాల్ అనే భక్తుడు ఆహ్వానిస్తే కలకత్తా వెళ్ళాడు. తిరిగి వెళ్లేటప్పుడు బనిపాల్ కొన్ని తినుబండారాలను తెచ్చి 'దక్షిణేశ్వరంలో మీతో వుంటున్న రామ్‌లాల్‌కు యివ్వండన్నాడు.' 'నేను దేనిని వెనుకవేయలేను. అదినా ప్రకృతి కాదు. అందుకని నేను వీటిని తీసుకువెళ్లలేన'ని చెప్పాడు. ఎంతోమంది ధనవంతులు ఆయనదగ్గిరకు వచ్చేవారు. కాని ఎవరిని ఏమీ అడగలేదు. చివరి దశలో మందులకు భక్తులందరు ధనసహాయం చేయవలసి వచ్చింది. మధురుడు రామకృష్ణునికి కొంతభూమిని, ధనాన్ని యివ్వబోతే నాకక్కర్లేదని చెప్పాడు.

అంతిమసమయంలో ఎటువంటి విచారం లేకుండా దేహాన్ని వదలివేస్తాడు పరమహంస. ఈ సృష్టి మిథ్య అని తెలిసినవాడెవడు దేహానికై విచారిస్తాడు? శ్రీ రామకృష్ణుడు జబ్బుతో మంచంపట్టాడు. ఆయనబాధ చూడలేక వివేకానందుడు 'మీ మనస్సు దేహంమీద ఉంచండి, మీ కారోగ్యం చేకూరుతుం'దని చెప్పాడుకాని రామకృష్ణుడు వినలేదు.

కంఠంలో వ్రణంవలన, ఆహారం తీసుకోలేదు రామకృష్ణుడు. ఆహారం తీసుకుంటే ఆరోగ్యం బాగుపడుతుందని నరేంద్రుడు 'ఆహారం తినడానికి వీలు కలిగించమని దేవిని ప్రార్థించండ'ని రామకృష్ణుని వేడుకున్నాడు ఇక తప్పనిసరియై దేవిని ప్రార్థించాడు. ఆ ప్రార్థనాఫలితాన్ని నరేంద్రునికి యిలా చెప్పాడు. 'నువ్వు చెప్పినట్లు దేవిని ప్రార్థించాను. ''ఇందరినోళ్ళనుండి భుజిస్తూ యింకా నన్ను ప్రార్థిస్తావేమిటి'' అని అడిగింది. అవమానంతో తల వంచుకున్నాను.' సర్వాత్మాభావము అనుభవించు పరమహంస అన్నగతమైన స్థూల దేహానికి విచారిస్తాడా? శ్రీ రామకృష్ణుడే ఒకసారి 'భగవంతునికి అర్పించిన ఈ మనస్సును శరీరంమీదకి ఎలా మళ్ళించేది' అని వాపోయాడు.

మాతృదేవి చరణసన్నిధి

ఆంగ్ల గ్రంథము :
ఎట్ ది హోలీమదర్స్ ఫీట్

అనువాదము :
పి. గణపతిశాస్త్రి

వారణాసి. ౯, నవంబరు, బుధవారము.

అమ్మ వారణాసిలో అద్వైతాశ్రమం చేరుకునేసరికి దరిదరిగా మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట అయింది. మరునాటి ఉదయమే ఆమె అన్నపూర్ణా విశ్వనాథుల సందర్శనానికి ఒక పల్లకిలో దేవాలయం చేరుకున్నారు. కాళీపూజ ముగిసిన మరునాడు అంటే నవంబరు 9 వ తేదీన ఆమె తిరిగి అద్వైతాశ్రమానికి వచ్చేశారు. అదే సమయంలో సేవాశ్రమంకూడా సందర్శించారు. పూజ్యమూర్తులు స్వామి బ్రహ్మానంద, స్వామి తురీయానంద, స్వామి సుబోధానంద, డాక్టరు కంజీలాల్ మొదలయినవారు అప్పుడు అక్కడే ఉన్నారు.

కేదారబాబు [స్వామి అచలానంద] అమ్మ పల్లకీ ఎక్కి పక్కనే ఉండి, సేవాశ్రమంలో రోగుల పడకల గదులన్నీ ప్రత్యేకించి చూపించారు. ప్రతిదాన్నీ గురించి చక్కగా వివరించారు. అదంతా చూసిన తరవాత అమ్మ దక్షిణపు వరాండాలో కుర్చీలో కూర్చుని, కేదారబాబుతో ప్రసంగించారు. సేవాశ్రమం భవనాలకేసి, తోటలకేసి, చూచి తమ సంతృప్తి వెల్లడించారు. అక్కడ చేసిన ఏర్పాట్లన్నీ గమనించి చాలా మెచ్చుకున్నారు. "ఠాకూర్ స్వయంగా దీనికంతటికి అధ్యక్షులుగా వ్యవహరిస్తున్నారు. ఇక్కడ సర్వే సర్వత్ర స్వయంగా ఆ లక్ష్మీదేవి నివశిస్తున్నది."

తాము సందర్శించిన ప్రతి విషయాన్ని గురించి తమ ఆనందం వ్యక్తీకరిస్తూ "ఈ ప్రదేశం అంతా చాలా సొగసుగా ఉంది. వారణాసిలో ఉన్నంతకాలము నా కిక్కడే ఉండాలని ఉంది" అని అన్నారు.

మరి కొంతసేపటికి అమ్మ తిరిగి తమ బసలోకి వచ్చేశారు. ఆ పైన అమ్మ శిష్యు లొకరు సేవాశ్రమాధికారి దగ్గిరికివచ్చి "దయచేసి ఈ పది రూపాయలు అమ్మ సేవాశ్రమానికి అర్పించిన దానంగా జమ కట్టుకోవలసినది." అని వేడుకున్నాడు.

అమ్మ ఒకప్పుడు వారణాసిలో ఇద్దరు సన్యాసులను సందర్శించారు. వారిలో ఒకరు గురునానక్ సంప్రదాయానికి చెందినవారు. రెండవవారు చమేలీపురి పంథాకు చెందినవారు. గోలాప్‌మా వీరిని "మీకు అన్నపానాలు ఎవరు సమకూరుస్తున్నారు?" అని అడిగింది. "ఆ దుర్గామాత తప్ప ఇంకెవ్వరున్నారమ్మా! నాకు అన్నపానాలు సమకూర్చడానికి?" అని దృఢ గంభీరస్వరంతో సమాధానం చెప్పారు చమేలీపురి.

ఆ ప్రత్యుత్తరం మాతృదేవి కెంతయినా ఆనందం కలిగించింది. ఇంటికి తిరిగివచ్చిన తరవాత సాయంత్రం మాతో "నేనా వృద్ధ సన్యాసిముఖం గుర్తు పెట్టుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నాను. ఆయన అచ్చంగా పసిపిల్లవాడిలాగే ఉన్నారు." అని అన్నారు. మరునాడు ఆమె చమేలీపురికి నారింజపళ్లు, మిఠాయీలు, ఒక దుప్పటీ పంపించారు. నేను కాశీలోఉన్న మిగిలిన సన్యాసులనుకూడా సందర్శిద్దామా?" అని సూచించాను. అది విని అమ్మ ఆశ్చర్య పడ్డారు. "ఏ సన్యాసులమాట నీ వంటున్నది? ఇంతకుమునుపే మన మొక మహనీయవ్యక్తిని సందర్శించాము. అటువంటివ క్తి మరి ఇంకెవ్వరున్నారు?" అన్నారు.

వారణాసి, కిరణబాబు గృహము, ఉదయము.

నేను: పగలంతా అనేకరకాల మానవులు విశ్వనాథుని శిలామూర్తిని స్పృశిస్తారు. అందుచేత సాయంకాలం హారతికి, నైవేద్యానికి మునుపు పవిత్ర కరణోత్సవం ప్రతిదినము జరుగుతూంటుంది.

అమ్మ: సొమ్ము ఆశించి అర్చకులు అందరిని ఆ మూర్తిని స్పృశించనిస్తారు. నిజానికి విశ్వనాథమూర్తిని దూరంనించే దర్శించవలసినదని ఒక కట్టడి ఏర్పరచవచ్చునుగదా! కాని అందువల్ల రకరకాల పాపులు ఆ మూర్తిని స్పృశించడంతో వారి పాతిత్య ఫలితాల పరిణామాలు ఆ మూర్తికి ఆవేశిస్తాయి.''

ఈ సందర్భంలో ఆమె పాపులు తనను స్పృశించడంవల్ల తనకెన్నో యాతనలు కలుగుతున్నాయని వివరించారు. ఆపైన నేను 'మీ సందర్శనానికి వచ్చేముందు ముందుగా అనుమతి తీసుకోవాలన్న నియమం ఏర్పరిచారని, అందువల్ల గుంపులు గుమిగూడకుండా అరికట్టవచ్చున'ని అన్నాను.

అమ్మ: నిజమే మరి. అయితే మాటిమాటికి అనుమతి తీసుకోవాలన్నంత శ్రద్ధ ఎవ్వరికి ఉంటుంది?

మతి చెదరిన అమ్మ మరదలు ఇటీవల ఇక్కడే ఉంటూ చీటికి మాటికి ఆమె ప్రాణాలు తోడేస్తున్నది. ఈ సంగతి ప్రస్తావిస్తూ ఆమె అందుకున్నారు.

అమ్మ: నేను శివపూజా సమయంలో బిల్వదళాలతోబాటు ముళ్లుకూడా ఆ దైవం నెత్తిమీద పెట్టిఉంటాను. లేకపోతే ఈ మరదలివల్ల నా కిన్ని యాతనలెందువల్ల కలగాలి?... ఎప్పుడు చెడుపనిచేసినట్టు నాకు గుర్తులేదు. అయిదేళ్ల వయస్సులోనే నేను ఠాకూరును స్పృశించాను. అది అవగాహన చేసుకోవడానికి నేనింకా చిన్నదాన్ని. అలాగే ఠాకూరుకూడా నన్ను స్పృశించారు. అయినా నేనెందుకిలాగ బాధ లనుభవించాలి? ఠాకూరును స్పృశిస్తున్నవారందరికి ముక్తి చేకూరుతున్నది. అటువంటప్పుడు నా కొక్క-దానికే ఈ మాయావరణలేల? రాత్రింబగళ్లు నా మనస్సు ఉన్నతివైపు పురోగమిస్తున్నది. అయినా దీనులమీద జాలితో నేను బలవంతంగా దానిని కిందికి మళ్లిస్తున్నాను. అయినా నన్ను ఎన్నెన్నో యాతనలు పట్టిపల్లార్చి వేస్తున్నాయి.

నేను: అమ్మా, ఆమె ఏమి చేసినా చెయ్యనీ! అదంతా నీవు ఎంతో ఓరిమితో సహించక తప్పదు. తగినంత మనస్తిమితం తగినంత మనోధైర్యం ఉన్నవారెవ్వరు ఆగ్రహావేశానికి లొంగిపోరు.'' అంటూ ఓదార్చాను.

అమ్మ: అవును నాయనా, నీవన్నది నిజమే. ఓరిమివంటి పెన్నిధి ఇంకేది లేదు. అయితే నేను మానవశరీరధారిణి నన్న సంగతి నీ వెరుగుదువుగదా! అందుచేత ఒక్కసారిగా ఆగ్రహంతో మైమరిచి పరుషంగా ప్రసంగించవచ్చును.''

ఆ తరవాత ఆమె తమతో తాము ''సరి అయిన తరుణంలో ఉన్నది ఉన్నట్టు మాట్లాడే వారే నిజమయిన మిత్రులు. ఆ తరుణం కాస్తా మించిపోయిన తరవాత, ఎంత సానుభూతి ఒలకబోసినా ప్రయోజనమేమి లేదు.

11, డిసెంబరు, 1912 మాతృదేవి గృహంలో మేము సాయంకాలం కాశీఖండం చదువుతూండేవాళ్లము. అది పూర్తిఅయిన తరవాత అనేక విషయాలనుగూర్చి అమ్మతో ప్రసంగిస్తూండేవాళ్ళము. ఒకనాడు అమ్మ ఇలా అన్నారు,

అమ్మ: శాస్త్రాల్లో చెప్పిన ఆచారాలన్నితు, చ తప్పకుండా ఎవ్వరు అనుసరించలేరు. వట్టి ఆచారాలే మతం కాజాలవని ఠాకూరు ఒకప్పుడన్నారు. ఆయన దివంగతులయిన తరవాత నేను బృందావనయాత్ర ముగించుకుని కామార్పుకూరులో ఇంటికి తిరిగివచ్చాను. ఆ సమయంలో అక్కడ ఇరుగు పొరుగులు నన్ను గుసగుస లాడుకోవడం మొదలుపెట్టారు. ఆ పైన ఆ పల్లెలో జనంఅంతా ఏమని ఆడిపోసుకుంటారో అన్న భయంతో నేను గాజులు తీసివేశాను.

ఆపైన గంగానది లేనిచోట నేనెలాగ నివసించగలనని ఆశ్చర్య పడుతూండేదాన్ని. గంగానదిలో స్నానం చెయ్యాలని ఉవ్విళ్లూరిపోతూండేదాన్ని. నాలో ఈ విధమయిన దౌర్బల్యం ఎప్పుడు ఉంటూనే ఉండేది.

నేనొకనాడు భూతీర్ ఖాల్ ప్రాంతంనించి ఠాకూరు నా ముందునించి నడిచిపోతున్నట్టు కనుగొన్నాను. నరేంద్రుడు, బాబూరామ్, రాఖాల్, మొదలయిన శిష్యులు చాలామంది ఆయన వెనకాల సాగిపోతున్నట్టుకూడా నా కగపడింది.

ఠాకూరు పాదాల ప్రాంతంనుండి నీటిజల ఉవ్వెత్తుగా పొంగి ప్రవహించడం ప్రారంభించింది. తీవ్ర ప్రవాహంలో కెరటాలు ఉవ్వెత్తుగా పై పైకి పొంగాయి!

'ఠాకూరే సమస్తమూను! కనకనే ఆయన పాదపద్మాలనుండి గంగ సముద్భవించినది' అని భావించుకున్నాను నేను.

వెంటనే రఘువీరమందిరం పక్కనుండి బిళ్లగన్నేరుపూలు కొన్ని కోసి దోసిలిలో ఉంచుకుని ఆ గంగానదికి అర్చన చేశాను. ఆ తరవాత ఠాకూరు నాతో "గాజులు చేతుల నుండి తీసివెయ్యవద్దు! వైష్ణవ తంత్ర సంప్రదాయం నీ వెరుగుదువా?" అని అన్నారు. నా కదిఏమి తెలియదన్నాను. వెంటనే ఆయన "ఈ సాయంత్రమే గౌర్మణి వచ్చి నీకు అది అంతా విశదపరుస్తుంది." అన్నారు.

నిజంగా ఆ మధ్యాహ్నమే గౌర్దాసి వచ్చి, అది అంతా వివరించింది. "భర్త కేవలము శుద్ధ చైతన్య స్వరూపుడని ఆమె ముఖతః నేనప్పుడు విన్నాను.

"పాపభూయిష్ఠమయిన ఈ కలికాలంలో అచంచలమయిన సత్యనిష్ఠతోనే భగవానుని సందర్శించవచ్చును." అని ఠాకూరు అంటూండేవారు. "సత్యాన్నే నమ్ముకున్నవారు ఆ భగవానుని ఒడిలోనికి చేరుకుంటారు." అనికూడా ఆయన సెలవిచ్చారు. ఠాకూరుకు జబ్బుచేసిన సమయంలో దక్షిణేశ్వరంలో ఉన్నప్పుడు నేను పాలు పూర్తిగ గడ్డ కట్టేదాకా మరిగించేదాన్ని. అలాగ చేసినపాలు శేరు ఇచ్చినా అర్ధశేరే అని చెబుతూండేదాన్ని. ఇచ్చిన పాలెప్పుడు తక్కువగానే చెబుతూండేదాన్ని. ఒకనాడాయన అది అంతా కనిపెట్టి "ఇదేమిటి? నీవు సర్వదా సత్యాన్నే ఆశ్రయించాలి! చూడు, ఎక్కువగా పాలు తాగి నేనెలాగ జబ్బు పడ్డానో చూశావా?" అన్నారు. ఆ అభిప్రాయం ఆయన మనస్సులో ప్రవేశించగానే అజీర్ణరోగం రుగ్మత ఆయన శరీరంలో ప్రవేశించింది."

చిట్టచివరకి నేను మాతృదేవితో "అమ్మా, ఈ ప్రశ్నలంటే నా కేమాత్రము ఆసక్తిలేదు. నేనేమని అడిగినా అసలు నా లక్ష్యమే వేరు! నిన్ను నేను "అమ్మా, అని పిలుస్తున్నాను గదా! నిజంగా నీవు నా అమ్మవేనా?"

అమ్మ: లేకపోతే నేనింక ఎవర్ని? నిజంగానే నేను నీ స్వకీయ జనయిత్రిని.

నేను : నీ విలాగంటున్నా ఆ మాటల అర్థం నేను పూర్తిగా అవగాహన చేసుకోలేక పోతున్నానమ్మా! నన్ను కడుపారా కన్నతల్లిని సహజంగా అమ్మగా గుర్తించ గలగడంలో ఆశ్చర్య మేమిలేదు! అయితే నిన్ను నేను అలాగ గుర్తించుకోగలనా?

అమ్మ : నీ వన్నది నిజమే నాయనా?

అలాగన్న తరవాత మరుక్షణంలోనే తిరిగి అన్నది.

అమ్మ : ఆ భగవానుడే జనని, జనకుడు. నాయనా! ఆయన తల్లి దండ్రుల స్వరూపంతో స్వయంగా మనల నాదుకుంటాడు.

16, డిసెంబరు 1912 నేను సాక్షాత్కారాల మాట ఎత్తి ఆ సంగతి ప్రశ్నించాను.

నేను : అమ్మా! ఏవేవో సాక్షాత్కారాలు కలిగాయని అంటూంటారు. అవన్ని కేవలము మానసికంగా సందర్శించినవా? లేక వాస్తవికంగా మన స్వకీయనేత్రాలతో యథార్థంగా సందర్శించవచ్చునా?

అమ్మ : అవన్ని మానసికంగా కలిగేవే నాయనా! కాని ఒకప్పుడు ప్రత్యక్షంగా నా కళ్లతో నే నొకటి చూశాను. కామార్పుకూరులో నే నొకప్పుడు పది పన్నెండేళ్ల వయస్సున్న బాలిక నొకదానిని చూశాను. ఆమె వయస్సు రాధు వయస్సు ఇంచుమించుగా ఒకటే. ఆ చిన్నది కుంకుమపువ్వు వన్నె దుస్తులు వేసుకున్నది. జుట్టంతా పొడిగా చిందర వందరగా ఉన్నది. ఆమె మెడలో రుద్రాక్షలమాల వేలాడుతూండేది. నేను ఎక్కడికి వెళ్లినా ముందుగాని వెనకగాని నడుస్తు వెంబడిస్తూండేది.

ఆ తరవాత బేలూరులో నీలాంబరబాబు గృహంలో నేను పంచాగ్ని మధ్య తపశ్చర్య కొనసాగించాను. యోగిన్ మా కూడా అదే విధంగా తపస్సు చేసింది. ఆ తరవాత ఆ అమ్మాయి మరి కనిపించలేదు! తిరిగి ఆ బాలిక నెన్నడు నేను చూడలేదు!

ఉద్బోధన కార్యాలయము. 11, ఫిబ్రవరి 1913.

నేను : అమ్మా, వివేకానందస్వామి ఎందరెందరికో మంత్రదీక్ష అనుగ్రహించారు. నీవు కూడా అలాగే చేస్తున్నావు. బిచ్చగాళ్లైవ రయినావస్తే ఒక్కొక్కరికి రెండేసి రూపాయలిచ్చి ఆపైన వారిసంగతే పూర్తిగా మరిచి పోవడంలా ఉంది ఈ మంత్రదీక్ష వ్యవహారం అంతాను.

అమ్మ : మంత్రదీక్ష కావాలని అర్థించేవా రనేకులున్నారు. వారినందరిని జ్ఞాపకం ఉంచుకోవడ మెలాగ? దీపం వెలిగించగానే చుట్టూరా పురుగు లెన్నో గుమిగూడు తున్నాయిగదా! ఇదీ అంతే!

నేను : వారికి మంత్రోపదేశం జరుగుతుంది. అయితే అందువల్ల వారికి లాభించేదేమిఉంది? మా బాహ్యదృష్టికి వారు కేవలము పూర్వంమాదిరిగానే కనిపిస్తారు.

దానిమీద అమ్మ ఇలాగ వివరించారు

అమ్మ : ఆ మంత్రంద్వారా గురువునుండి శిష్యునికి శిష్యునినుండి ఆచార్యునికి శక్తి ప్రవహిస్తుంది. అందుచేత మంత్రదీక్ష ఇవ్వగానే గురువు శిష్యుని పాపాలన్ని స్వీకరిస్తాడు. ఆపైన గురువు ఆరోగ్యానికి భంగం కలుగుతుంది. కనకనే గురుత్వం చాలా కష్టంతో కూడుకున్న పని. మంత్రదీక్ష ఇచ్చిన గురువు శిష్యుని పాపాల కన్నింటికి బాధ్యత వహించివలసి ఉంటుంది......శిష్యుడేదయినా పాపకార్యం చేస్తే, దాని ఫలితం గురువు స్వీకరించవలిసిన ఆవశ్యకత కలుగుతుంది. ఒకవేళ శిష్యుడు సత్పురుషుడయితే అందువల్ల ఆచార్యునికి కూడా సత్ఫలితం కలుగుతుంది. —సశేషం.

సోదరి నివేదిత

బి. ఎస్. ఆర్.

ప్రపంచమున అధికభాగము స్వసుఖమునే చూచుకొందురు. కొందరు స్వలాభమును కొంత త్యజించి యితరుల మేలు తలపెట్టుచుందురు. ఏ కొలది మందియో, కష్టములనే వరించి యితరుల మేలు తలపెట్టుదురు. ఈ కోవకు చెందినదే సోదరి నివేదిత. ఎక్కడనో ఐర్లెండులో పుట్టి, ఇంగ్లండులో పెరిగి, భారత దేశమునకే తన సర్వస్వమును ధారపోసిన విదుషీమణి సోదరి నివేదిత. అప్రతిహతమైన కార్యదక్షత, అకుంఠితమైన పట్టుదల, నిస్వార్థ సేవ, పరిపూర్ణమైన త్యాగము, – ఆమెయందు మూర్తీభవించినవి.

సోదరి నివేదితయని ప్రఖ్యాతినొందిన మార్గరెట్ నోబెల్ క్రీ.శ. 28–10–1867న ఐర్లెండులోని టైరోమున, జన్మించెను. తండ్రి శామ్యూలు నోబెలు. అతడు, అతని తండ్రి ఐర్లెండు స్వాతంత్ర్యమునకై పోరాడిరి. ప్రొటెస్టెంటు చర్చిలో బోధకులుగా పనిచేసిరి. నాల్గవ సంతానమైన మార్గరెటునకు, ఆధ్యాత్మిక రాజకీయ సంస్కారములు వారినుండియే సంక్రమించినవి. శామ్యూలు తన 34 వ యేటనే మరణించెను. అవసానసమయమున ఆయన భార్యతో యిటు చెప్పెను. "మార్గరెటునకు భగవంతుని పిలుపు వచ్చినప్పుడు ఆమెను పోనిమ్ము, ఆమె తన రెక్కలనుజాపి మహత్కార్యములు చేయును."

మార్గరెటు కళాశాలవిద్య ముగించుకొని ఇంగ్లండులో తన కిష్టమైన ఉపాధ్యాయవృత్తి నవలంబించెను. మొదట ప్రాథమిక పాఠశాలలో పనిచేసెను. తర్వాత యొక అనాథ శరణాలయములో పనిచేసి విద్యార్థులతో సమముగా కాయకష్టమొనర్చెను. తన 21 వ యేట ఉన్నతపాఠశాలలో చేరెను. ఆ సమయమున, విద్యాబోధతో పాటు, ఆ పట్టణ పరిసరములలోనున్న అనాథులను, పతితులను కని పెట్టి వారి సంక్షేమమునకై పాటుపడెను. చివరకు రాజధానీ నగరమైన లండను నగరమున తన 28 వ ఏట 'రస్కిన్‌స్కూలు' అను పేర స్వంత విద్యాలయము నెలకొల్పెను. నూతన విద్యావిధానములలో కృషి సల్పెను.

లండనునగరము, ఆమెయందు దాగియున్న రాజకీయ, సారస్వత, విద్యావిషయికమైన అభిరుచులు అభివ్యక్త పరచుటకు, అవకాశ మిచ్చెను. మొదట ఆమె అచ్చటి 'స్వాతంత్ర్య ఐర్లెండు' అను సంస్థలో సభ్యురాలయ్యెను. క్రమముగా, సుప్రసిద్ధ విద్యావేత్తలగు బెర్నార్డుషా, హక్స్లీవంటి మేధావులు చర్చలు సాగించిన 'సీసమిక్లబ్' అను సంస్థకు కార్యదర్శి యయ్యెను. 'శిశు మానసికవిధానము', 'స్త్రీ హక్కులు', అను విషయములపై ఆమె అచ్చట ప్రసంగములు చేసెను. ఈ విధముగా మార్గరెటు తన భావిభారత జీవితములో చేయవలసిన విధానములకు, వివేకానందస్వామిని దర్శించుటకుముందే పునాదులు వేసుకొనెను.

దైవవిధి దురూహ్యము. మార్గరెటు జీవిత విధానమునే పూర్తిగా మార్చివేయు సంఘటనలు యీ కాలమున సంభవించెను. తాను ప్రేమించి, వివాహముహూర్తముగూడ నిర్ణయించిన తర్వాత ఆ యువకుని ఇంకొక యువతి వివాహమాడెను. అంతకు క్రితమే మరియొక యువకుని వివాహమాడ సంసిద్ధమైనపుడు, ఆతడు క్షయవ్యాధికి గురియై అకాలమరణ మొందెను. ఇట్లు గాయబడిన మార్గరెటు మనస్సు ఆధ్యాత్మిక విషయములవైపు మరలెను.

అమెరికాలో జగద్విఖ్యాతినొంది వివేకానందస్వామి యింగ్లండు వచ్చెను. ఆయనపేరు అన్నిచోట్లను చర్చింపబడెను. ఒక సంపన్నురాలి యింటియందు యేర్పరుపబడిన సమావేశమునకు మార్గరెటు హాజరయ్యెను. అదే ఆమె స్వామిని దర్శించుటకు మొదటిసారి. సంఘర్షణాయుతమును, స్వాతంత్ర్య పూరితమునగు ఆమె మనస్సు, స్వామి భావములను పూర్తిగా అంగీకరించలేకపోయెను. కాని ధ్యానసిద్ధుడైన స్వామి, ఆయన వాక్కులు, ఆమె నాకర్షించెను. తర్వాత ఆయన ఉపన్యాసములనన్నింటిని వినెను. ఆయనతో తర్కించెను. చివరకు ఆయన యింగ్లాండు వదలునప్పటికి ఆయనను తన గురువుగా అంగీకరించెను. 'భారతస్త్రీ సముద్ధరణకు నీవు తగిన వ్యక్తివని' ఆయన చెప్పినప్పుడు, సందిగ్ధస్థితిలో యున్న ఆమె మనస్సు ఒక నిర్ణయమునకు వచ్చెను. అది దివ్యాదేశముగా తలంచెను. భారతదేశమునకేగి తానా పని యొనర్పవలయునని తహతహలాడెను.

వివేకానందస్వామి మరల అమెరికా వెళ్లి భారతదేశమునకు తిరిగివచ్చితర్వాత మార్గరెటు తాను భారతదేశమునకువచ్చి తన జీవితమును స్వామి యుద్యమమునకు అంకితమొనర్తునని వ్రాసెను. వెంటనే స్వామి ఇట్లు వ్రాసెను. 'భారతదేశకార్యములలో నీకు గొప్ప భవిష్యత్తున్నదని నాకు తెలియును. కావలసినది పురుషుడు గాదు, స్త్రీ. భారతస్త్రీలమధ్య పని చేయుటకు వీరనారీమణి కావలెను.

మార్గరెటు 28-1-1898న కలకత్తా చేరెను. స్వామి స్వయముగా హార్బరులో స్వాగతమిచ్చెను. గంగాతీరమున తనకై ఆయన యేర్పరచిన బసచూచి, తాను యింగ్లండులో వున్నదానికన్న గొప్పగాయుండుట గమనించి ముగ్ధురాలయ్యెను. మార్గరెటు రెండు నెలలు, నూతనవాతావరణమునకు అలవడుచు, ప్రఖ్యాతులైన రవీంద్రనాథ టాగూరు, జగదీశచంద్ర బోసు మొదలగువారి పరిచయమును పొందెను. శ్రీ రామకృష్ణుడు సాధన చేసిన దక్షిణేశ్వరాలయమును, ఆయన గదిని అమితభక్తితో దర్శించెను. ఆ సంవత్సరము బేలూరు మఠములో జరిగిన శ్రీ రామకృష్ణ జయంతిలో ప్రసంగించెను. 11-3-1898 న స్టారు థియేటరులో బహిరంగోపన్యాసము గావించెను.

మార్గరెటు జీవితములో అతి ప్రధాన సన్నివేశము శ్రీ శారదాదేవిని దర్శించుట. అది 17-3-1898 నాడుజరిగెను. దానినిగూర్చి మార్గరెటు వ్రాయుచు 'ఎంతో శాంతము, ప్రేమ గలది. చిన్నపిల్లవంటి ఉత్సాహము, యెంతో ఆచారపరాయణత. కాని మొదటిసారి తన ముందు యిరువురు పాశ్చాత్యవనితలనుచూచినప్పుడు అదంతయు కరగిపోయెను.'

వివేకానందస్వామి 15-3-1898న మార్గరెటుకు శివపూజానంతరము బ్రహ్మచర్య దీక్ష యిచ్చి 'నివేదిత' యని నామకరణము చేసెను. నివేదిత, దీక్షానంతరము స్వామిజీతో ఆల్మోరా, అమరనాథము యాత్ర గావించెను. కదలియాడు సజీవ సర్వవిజ్ఞానసర్వస్వమగు స్వామి శిక్షణవలన ఆమె భారతీయచరిత్రను మతమును, సంస్కృతిని, వివిధదృక్పథములలో గ్రహించెను. తన సంస్కృతిని, తన మతమును, తన సర్వమును పూర్తిగా విస్మరించి, తన సర్వవ్యక్తిత్వమును భారతీయతలో లీనమొనర్చుకొనెను.

అమరనాథ్ నుండి వచ్చినతర్వాత నివేదిత స్త్రీ విద్యావిషయమై ఆలోచించసాగెను. శ్రీ మాతృదేవికి దగ్గరగా కలకత్తాలో తన నివాసమేర్పరచుకొనెను. పవిత్ర కాళీపూజాదినమున

స్వామిసమక్షమున ఒక పాఠశాలను స్థాపించెను. శ్రీ మాతృదేవి ప్రారంభోత్సవము గావించెను.

ఆ సమయములో కలకత్తాలో ప్లేగువ్యాధి సంభవించుటవలన పాఠశాలపని సాగలేదు. శ్రీ రామకృష్ణమిషను సాధువులతోగూడి నివేదిత యెంతో సేవచేసెను. తన ఆహారములో ముఖ్యభాగమైన పాలనుగూడ రోగులసేవకై వినియోగించెను.

1899 లో వివేకానందస్వామి రెండవసారి పాశ్చాత్యదేశములకు వెళ్లినప్పుడు నివేదితగూడ తన పాఠశాలకు ధనము సేకరించుటకై వెళ్లెను. అమెరికాలో క్రైస్తవ మిషనరీలు దుష్ప్రచారము గావించినను, ఆమె అనేక చోట్ల భారతదేశమునుగూర్చి ప్రభావితమైన ఉపన్యాసములు గావించెను.

పాశ్చాత్యదేశములనుండి ఆమె తిరిగివచ్చిన ఆరునెలలకే స్వామిజీ మరణించెను. తాను రెండురోజులకు సమాధి చెందుదుననగా ఆమెకు స్వామిజీ స్వయముగా భోజనమిడి ఆమె చేతులపై నీరుపోసి తువాలుతో తుడిచెను. అదే ఆమె ఆఖరుసారి ఆయనను దర్శించుట.

తన గురు నిర్యాణానంతరము పూర్తిగా పనిలో మునిగిపోయెను. స్త్రీవిద్యకై పాఠశాలను సాగించెను. ఇంటింటికి తిరిగి పిల్లలను పంపమని కోరెను. బెంగాలీ నేర్చుకొనెను. బోధనలో, కుట్టు, యింటిపని, వయోవిద్య, చరఖా (గాంధీజీ ఉద్యమమునకు చాలముందు) మొదలగునవి చేర్చెను. యీ పాఠశాల కాలక్రమేణ 'శ్రీ రామకృష్ణ శారదామిషన్' అను స్త్రీ మఠసంస్థకు పునాదియయ్యెను.

ఈ కార్యము లన్నింటిలో మునిగియున్నను ఆమె తన ఆధ్యాత్మికజీవనమును మానలేదు. నైష్ఠిక బ్రహ్మచారిణివలె మెలగుచు, నేలపై పరుండి, పాలు పండ్లుమాత్రమే భుజించుచు కఠిననియమముల పాటించెను. సామాన్యమానవులతో తాదాత్మ్యముచెంది అట్టి జీవితమే గడపెను.

'భారతదేశమునకు పట్టిన అరిష్టములు రెండు. ఒకటి స్త్రీల నణగద్రొక్కుట. రెండవది బీదలను కాలరాయుట' అని వివేకానంద స్వామి ఒక ఉపన్యాసమున చెప్పియుండెను. సోదరి నివేదిత యీ విషయమై తలపోసి భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము కలిగినగాని దేశము గోల్పోయిన వ్యక్తిత్వము తిరిగి లభింపదని గుర్తించెను. ఆ కారణమున, భారతదేశ స్వాతంత్ర్యమునకై సమకాలీన రాజకీయవేత్తలగు గోపాలకృష్ణగోఖలే, చిత్తరంజనదాసు, అరవిందఘోషు, విపినచంద్రపాలు, ఆర్. సి. దత్తు, రామానందఛటర్జీ మొదలగు వారందరి పరిచయము కలిగియుండెను. 1905 జూలైన, బెంగాలు విభజన జరిగి ప్రజలలో ఉద్రిక్తత యేర్పడెను. నివేదిత అనేక వ్యాసములను పత్రికలలో ప్రకటించెను. ఉద్రేకపూరిత ఉపన్యాసములు గావించెను.

సోదరి నివేదిత చేయునున్నపని, ఆమె అనారోగ్యతవలన కుంటుపడెను. 1905 లో ఒకసారి జబ్బుపడెను. వరద, కరువుబాధితమైన తూర్పు బెంగాలులో 1906 లో పర్యటన గావించి మలేరియావ్యాధికి గురి అయ్యెను. 1907 లోను, 1910–11 మధ్యలో 6 మాసములు పశ్చిమదేశముల కేగెను. 1910 లో ఆమె కేదార్ నాథ్, బద్రీనాథ్ యాత్రసల్పి అందులో తాను గుర్తించిన కళాత్మక, చారిత్రాత్మిక విషయములనుగూడ గ్రంథస్థ మొనర్చెను.

విశ్రాంతియనునది లేక, ఆమె అవిరామకృషి సల్పెను. 1911 లో శలవులలో డార్జిలింగు వెళ్లినప్పుడు, ఆమె అస్వస్థత కు

గురియై తన నలువదినాల్గవ సంవత్సరము పూర్తి గాకుండగనే 13-10-1911 న కన్నుమూసెను.

ఆనాటి ప్రముఖులందరు ఆమె అకాల మరణమునకు యెంతో విచారము వ్యక్తపరచిరి. శ్రద్ధాంజలు అర్పించిరి. తమ సంతాపమును వ్యక్తపరచిరి. రవీంద్రనాథ టాగూరు యిట్లనెను. "ఆమెయందున్న ఆ అద్భుత సమర్పణాశక్తి, యే మానవమాత్రునిలోను నేను గుర్తించియుండలేదు. సోదరి నివేదిత మనకిచ్చిన జీవితము మహోన్నతము. ఆమె మననుండి యేమాత్రము గైకొనక, భారతదేశ సేవలో తన సర్వస్వమును సమర్పించినది. తన స్వప్రయోజనమునకే మాత్రము మిగుల్చుకొనలేదు."

"భారతదేశములోని ఎండిన యెముకలు చలింపసాగినవనినచో సోదరి నివేదిత వానికి పోసిన ప్రాణమే కారణము" అని డా॥ రాస బిహారిఘోషు అనెను. ఇదేవిధమైన అభిప్రాయములను మహాత్మాగాంధి, సురేంద్రనాథ బెనర్జీ, గోపాలకృష్ణగోఖలే మొదలగువారెందరో వకపరచిరి.

వివేకానందస్వామి ఒక ఉపన్యాసములో 'భగవంతుడు తప్ప నాకింకేమియు లేద'ని నడివీథిలో నిలచి చాటెడు ధైర్యముగల నిస్వార్థపరులు కొందరున్నచో ఈ ప్రపంచమంతటిని మార్చివేయవచ్చున'ని చెప్పెను. సోదరి నివేదిత యీ వాక్యములకు ప్రతిరూపము. తనదనునది లేక, వేదాంతమునకు, తన గురువునకు, తన అభిమానదేశమగు భారతదేశ ఉన్నతికి, భారత స్వాతంత్ర్యమునకు, తనను సమర్పించుకొనినది. ఆమె నడచిన మార్గమందలి ప్రతి అడుగునందు సమర్పణకన్న వేరు లేదు.

డార్జిలింగులో ఆమె చితాభస్మముపై నిర్మించిన సమాధిపై లిఖించిన 'ఏ సాధ్వి తన సర్వస్వమును భారతదేశమునకు ధారపోసెనో, ఆ సోదరి నివేదిత యిచ్చట విశ్రమించుచున్నది' అనుదానికన్న ఆమెనుగూర్చి వర్ణించుటకు మాటలు చాలవు.

అహో! అతి గంభీరము, దురవగాహ్యము, విచిత్రము కదా ఈ మాయ! ప్రతి జీవుడు, వాస్తవముగా పరబ్రహ్మస్వరూపుడైయుండియు, శాస్త్రములచే, ఆచార్యులచే అట్లే బోధింపబడుచుండియు, 'నేను పరమాత్మను'-అని భావింపలేక పోవుచున్నాడు. పైగా 'నేను ఫలానావాని కుమారుడను'-అను భావమునకు కట్టుబడి, దేహేంద్రియాది సంఘాతమునే—అది ఘటపటాదులవలె దృశ్యమానమై యుండినను - ఆత్మగా గ్రహించుచున్నాడు. నిశ్చయముగా పరమేశ్వరుని మాయచే జీవుడు మోముహ్యమానుడై ఇట్లు సంభ్రమించుచున్నాడు. ఈ మాయాప్రభావమునే 'నాహం ప్రకాశః సర్వస్య యోగమాయాసమావృతః'—అని భగవానుడున్ను గీతలో చెప్పియున్నాడు.

కఠోపనిషత్ శంకరభాష్యం : 13.1.2.

పరీక్ష

సదాశివం

సంస్కృత మహాభారతం ఆదిపర్వం మొదట్లోనే ఉన్నది ఈ ఇతివృత్తం.
తెనుగు మహాభారతంలో దీన్ని వెదక్కండి. ఇది అందులో లేదు.

ఆయోదధౌమ్యుడనే మహర్షికి, ఆరుణి, ఉపమన్యు, వేద – అను ముగ్గురు శిష్యులుండిరి. ఒకనాడు ప్రొద్దున గురువు ఆరుణిని పిలిచి, 'మన వరిపొలం కట్ట తెగిపోయిందట. నీవు వెళ్ళి దాన్ని కట్టిరా' – అని ఆజ్ఞాపించాడు.

ఉఱుకులపరుగులమీద ఆరుణి కేదార ఖండం (వరిపొలం) చేరుకొని తెగిపోయిన కట్టను కట్టడానికి ప్రయత్నించాడు. ఎంత ప్రయత్నించినా, ఎంతశ్రమపడినా దాన్ని కట్టడానికి సాధ్యపడలేదు. వరిపొలంలోని నీళ్లు ఒక ప్రవాహంగా బైటకు వెళ్ళిపోతూనేఉంది. ఆరుణి చాల అలసిపోయాడు. దీనికేమి ఉపాయం? అని కొంతసేపు ఆలోచించి, ఇదే ఉపాయం అని అడ్డంగా పడుకొన్నాడు – నీటిని బైటకు పోనీయకుండ.

సాయంకాలం కాగానే ధౌమ్యుడు శిష్యుల నడిగాడు: 'ఆరుణి ఎక్కడ? కనిపించడం లేదే!' అని. 'భగవానులే కదా ప్రొద్దున ఆజ్ఞాపించారు ఆరుణిని, కేదారఖండం కట్టి రమ్మని!' అని అన్నారు శిష్యులు. 'అవునవును, ఆ సంగతే మరచిపోయాను. ఏమైందో మరి? మనం అందరం అక్కడికి వెళ్ళిచూస్తాం రండి' అని బయలుదేరాడు, గురువు.

కేదారఖండం దగ్గర శిష్యుడు కనిపించక పోయేసరికి, ఉపాధ్యాయుడు 'ఓ ఆరుణీ! ఓ ఆరుణీ! ఎక్కడున్నావు? నాయనా? ఇక్కడకురా' – అని గట్టిగా పిలిచాడు.

గురువు పిలుపు వినీవినగనే ఆరుణి తటాలున కేదారఖండంనుండి లేచి ఒక్కపరుగున గురువును చేరుకొన్నాడు. 'భగవాన్! మీరు ఆజ్ఞాపించినట్లే కట్ట కట్టడానికి నా శాయశక్తులా ప్రయత్నించాను. కాని మట్టిని త్రోసికొని నీళ్లు బైటకు పోతూనే ఉండినది. దాన్ని ఆపడానికి వేరే మార్గం కనబడక నేను ఇంతసేపు నీటికి అడ్డంగా పడుకొన్నాను. మీ కంఠం వినపడగానే పరిగెత్తుకొనివచ్చాను. ఇప్పుడు నేను చేయవలసిందేమిటో మీరు ఆజ్ఞాపించండి' అని చెప్పుచూ గురువు పాదాలకు నమస్కరించాడు.

ఉపాధ్యాయుడు అతడ్ని అతివాత్సల్యంతో వీక్షించి 'నాయనా నీవు నా ఆజ్ఞను చక్కగా పాలించావు. గురుభక్తి అంటే ఇదేకదా! సకల శ్రేయస్సులు నిన్ను వరించుగాక! సకల వేదాలు, ధర్మశాస్త్రాలు నీకు ప్రతిభాసించుగాక!' అని ఆశీర్వదించి స్వగృహం మరలుటకు ఆరుణికి అనుజ్ఞ ఇచ్చాడు.

ఆ తరువాత ఒకనాడు ధౌమ్యుడు రెండవ శిష్యుని పిలిచి 'ఉపమన్యూ! కొన్నాళ్ళు నీవు గోవులను సంరక్షించే పని చూడు!' అని ఆజ్ఞాపించాడు.

పగలంతా గోవులను మేపుతూ అరణ్యంలో గడిపి, సాయంకాలం కాగానే గోవులను మళ్ళించి గురుగృహం చేరాడు ఉపమన్యుడు. గురువుకు ఎట్టఎదుట నిలిచి నమస్కరించాడు. ఉపాధ్యాయుడు శిష్యుడ్ని చూచాడు. శిష్యునిలో నీరసం కనపడలేదు. లావుగానే ఉన్నాడు. బలంగాను దృఢంగాను ఉన్నాడు. 'ఉపమన్యూ, లావుగానూ దృఢంగానూ ఉన్నావు.

ఆహారనిర్వాహం ఏలా జరిగింది నీకీ రోజు?' అని అడిగాడు.

'జీవన నిర్వాహం నాకీ రోజు భైక్ష్య భోజనంతో జరిగింది –' అని బదులు చెప్పాడు శిష్యుడు.

'భైక్ష్యాన్ని గురువుకు నివేదించకుండ శిష్యులు భుజింపకూడదుకదా! కాబట్టి రేపటి నుండి నీవు "భైక్ష్యాన్ని" నాకు సమర్పించకుండ భుజించరాదు.' అని శాసించాడు గురువు.

మరుసటిరోజు భిక్షాటనలో తనకు లభించిన భైక్ష్యాన్ని గురువుకు సమర్పించాడు ఉపమన్యుడు. దాన్నంతా గురువే స్వీకరించాడు. శిష్యుని కేమీ మిగిల్చి ఇవ్వలేదు.

ఆ తరువాత ఉపమన్యుడు యథాప్రకారం పశువులను తోలుకొని అరణ్యం ప్రవేశించాడు. సాయంకాలం అయినవెంటనే మరలివచ్చి గురువు సమ్ముఖంలో నిలబడి నమస్కరించాడు.

గురువు శిష్యుణ్ని చూచాడు. ఆశ్చర్యంతో అడిగాడు. 'నీ భిక్షాభోజనమంతా నేనే గ్రహించానుకదా! అయినా నీవు ఈ రోజున్నూ లావుగానే కనపడుతున్నావు. బలంగాను, దృఢంగాను, ఉన్నావు? ఈ రోజు ఆహార నిర్వాహం నీకేలా జరిగింది?'

'భగవాన్! మొదట భిక్షాటనచేసి, లభించింది మీకు సమర్పించాను. రెండవసారి భిక్షాటనచేసి ఆ లభించిందాంతో ఈరోజు సరిపెట్టుకొన్నాను'– అన్నాడు శిష్యుడు.

'రెండుసార్లు భిక్షకుపోవడం న్యాయంకాదు. ధర్మంకాదు. గృహస్థులు వారు వండుకొన్న దానిలో కొంతభాగం భిక్షాజీవులకని అట్టే ఉంచుతారు. అందులో, రెండుసార్లు నీవు వెళ్ళి గ్రహిస్తే తక్కిన భిక్షాజీవులకు బాధ కలిగించట్లవుతుందికదా! ఇకమీదట అట్లా చేయకు' అని మందలించాడు గురువు.

మరునాడు సాయంకాలం యథాప్రకారం ఉపమన్యుడు గురువు ఎదుట నిలబడి నమస్కరించాడు. ఎప్పటివలె లావుగాను బలంగాను దృఢంగాను అతడు ఉండుట చూచి గురువు విస్మయంతో అడిగాడు. 'నీ భిక్షనంతా నేనే తీసుకొంటున్నాను. రెండవసారి భిక్షకు నీవు వెళ్ళడం లేదు. కాని లావుగానే ఉన్నావు. దృఢంగాను బలంగాను ఉన్నావు. ఎట్లా జరుపుకున్నావు ఈ రోజు?'

'భగవాన్! ఈ ఆవులపాలు త్రాగి ఈ రోజు జీవననిర్వాహం సరిపెట్టుకొన్నాను' – అన్నాడు ఉపమన్యుడు. 'రామ రామ! నిన్ను ఆవులను మేపమన్నానా? ఆవుపాలను త్రాగమన్నానా? యజమాని అనుమతిలేకుండ, యజమానియొక్క గోవులపాలు త్రాగుట చౌర్యంతో సమానంకదా! ఇది నీకు న్యాయంకాదు. ధర్మంకాదు. ఇకమీదట అలా చేయకు' – అని శాసించాడు గురువు.

మరునాడు సాయంకాలం తనపని ముగించుకొని గురువు సమ్ముఖంలో నిలబడి నమస్కరించాడు ఉపమన్యుడు. అతణ్ని చూసి గురువు అన్నాడు, 'నీ భైక్ష్యమంతా నేనే గ్రహిస్తున్నాను. రెండవసారి భిక్షకు నీవు పోవడంలేదు. ఆవులపాలు త్రాగడంలేదు. కాని యథాపూర్వంగానే లావుగా ఉన్నావు, బలంగాను దృఢంగాను ఉన్నావు. ఎట్లా జరుపుకొన్నావు ఈ రోజు?'

'భగవాన్! తల్లులపాలు త్రాగే సమయంలో ఈ దూడలనోటినుండి నురుగు బైట పడుతూ ఉంటుంది. నేను దాన్ని ఉపయోగించి ఈ రోజు సరిపెట్టుకొన్నాను' - అన్నాడు శిష్యుడు.

'నాయీ పసిదూడలది చాల మంచి స్వభావం. నీ మీదగల దయతో అవి అధికంగా నురుగు వెళ్ళగక్కుచుండవచ్చు. నీవు ఆ నురుగు త్రాగుతూఉంటే ఈ పసిదూడలకు ఉపరోధం కలిగించి నట్లవుతుంది. కాబట్టి ఇక మీదట నీవు నురుగును ఉపయోగించరాదు'- అని శాసించాడు గురువు.

మరునాడు ఉపమన్యుడు పశువులను తీసుకొని అరణ్యం ప్రవేశించాడు. ఆహార విషయంగా గురువుచే అన్ని వైపులనుండి ప్రతిషేధింపబడినందువలన అతడారోజు భిక్షాన్నం తినలేదు, రెండవసారి భిక్షకు వెళ్ళలేదు, ఆవు పాలు త్రాగలేదు, నురుగును ఉపయోగించలేదు.

కాని కొంతసేపటికి ఉపమన్యుడు ఆకలిచే పీడింపబడి, ఆ బాధ సహించలేక అక్కడ కంటికి కనబడిన 'అర్కపత్రాలను' భక్షించాడు. ఆ అర్కపత్రాలు-క్షార, తిక్త, కటు, రూక్ష, తీక్ష్ణగుణాలు గలవి గనుక, వాటిని భక్షించడంవలన ఉపమన్యుని ఉదరంలో దారుణ పరిణామంకలిగి, పర్యవసానంగా 'చూపు' నష్టమై, అతడు అంధుడైపోయాడు. అంధుడైపోయినా, ఒకచోట కూర్చొనిఉండక అటు ఇటు తిరుగుతూ ఒక కూపంలో పడిపోయాడు.

సూర్యుడు అస్తమించినా ఉపమన్యుడు కనబడకపోయేసరికి ధౌమ్యుడు శిష్యుణ్ణి అడిగాడు 'ఉపమన్యుడెక్కడ? ఇంకా రాలేదా?' అని. 'గోవులన్నీ వచ్చిచేరాయి. ఉపమన్యుడు మాత్రం ఇంకా అడవినుండి తిరిగి రాలేదు'- అన్నాడు శిష్యుడు.

'ఆహారవిషయంలో ఆ అమాయకుని అన్ని వైపులనుండి ప్రతిషేధించాను. నిశ్చయంగా వానికి నా మీద కోపంవచ్చి ఉంటుంది, అందుకే ఇంత ఆలస్యమైనా వాడు రాలేదు. మనం వెళ్ళి వాణ్ణి అనునయించి పిలుచుకొని వస్తాం. పద' అని ధౌమ్యుడు అరణ్యానికి వెళ్ళి అక్కడ 'ఓ ఉపమన్యూ! ఓ ఉపమన్యూ! ఎక్కడున్నావు? అని గట్టిగా పిలిచాడు.

ఉపాధ్యాయుని కంఠం ఉపమన్యునికి వినపడింది. 'భగవాన్! ఇక్కడ ఈ కూపంలో పడిఉన్నాను' అని గట్టిగా బదులు పలికాడు. 'కూపంలో ఎట్లా పడిపోయావు' అని గురువు అడిగాడు. ఆకలివల్ల అర్కపత్రాలు భక్షించాను. ఆ తరువాత నాకు 'చూపు' నష్టమైంది. ఈ కూపంలో పడిపోయాను! అని జవాబిచ్చాడు శిష్యుడు.

ధౌమ్యుడదివిని కరుణార్ద్ర స్వరంతో ఇట్లా అన్నాడు: 'నాయనా! నీవు అశ్వినులను స్తుతించు. వారు దేవలోకవైద్యులు. నీ కన్నులను బాగుజేయగలరు. నిన్ననుగ్రహించగలరు.'

గురువు ఆదేశానుసారం ఉపమన్యుడు, శ్రద్ధాభక్తులతో అశ్వినులస్తుతి ప్రారంభించాడు.

ప్రపూర్వగౌ పూర్వజౌ చిత్రభానూ
గిరా వా శంసామి తపనావనంతౌ
దివ్యౌ సుపర్ణౌ విరజౌ విమానా
వధిక్షియంతౌ భువనాని విశ్వా.

అశ్వినీకుమారులారా! మీరు ఈ విశ్వసృష్టికి పూర్వమునుండియే ఉన్నటువంటివారు. అందరికిని మీరే పెద్దవారు. అనంతులై ప్రకాశించుచున్న మిమ్ములను ఇప్పుడు నా వాక్కులతో స్తుతించుచున్నాను. దివ్యమైన రూపసంపదగలవారు మీరు. ఎడబాయక ఎప్పుడూ జంటగా ఉండువారు మీరు. రజోగుణ తమోగుణ శూన్యులైన శుద్ధాత్ములు మీరు. అభిమానదోషము లేనివారు మీరు. సకల భువన

ములకు ఆరోగ్యమును విస్తరింపజేయుచు సదా సంచారము చేయువారు మీరు.

ఉపమన్యు డీ విధంగా స్తుతిని ప్రారంభించి మొత్తం పన్నిండు బుక్కులలో స్తోత్రం చేశాడు. చివరి మంత్రం ఇది.

స్తోతుం న శక్నోమి గుణైర్భవంతౌ
చక్షుర్విహీనః పథి సంప్రమోహః
దుర్గేఽహమస్మిన్ పతితోఽస్మి కూపే
యువాం శరణ్యౌ శరణం ప్రపద్యే.

అశ్వినీకుమారులారా! మీ గుణగణములను స్తుతించుటకు నాకు సాధ్యము కాకపోవుచున్నది. అంధుడనై మార్గములో నడచు వివేకమును కోల్పోయి, దుర్గమమైన ఈ కూపములో పడిపోయితిని. శరణాగత వత్సలులైన మీరే నన్ను ఉద్ధరించగల సమర్థులు. అట్టి మహిమాన్వితులైన మిమ్ములను నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను.

స్తుతిచే సంతుష్టులై అశ్వినీకుమారులు ఉపమన్యునకు దర్శనమిచ్చారు. 'హే ఉపమన్యూ! నీయందు మాకు అధికమైన ప్రీతి కలుగుచున్నది. ఇదిగో నీకొఱకు ఈ అపూపమును (భక్ష్యవిశేషము) తెచ్చితిమి, భక్షింపుము' అని సానునయంగా అన్నారు.

'భగవానులైన మీరు పలుకునదంతయు సత్యమై తీరవలసిందే. కాని నేనీ అపూపమును మా గురువుకు నివేదించక భక్షించలేను.' అన్నాడు ఉపమన్యుడు.

దానికి అశ్వినీదేవతలు ఇలా అన్నారు. 'పూర్వం ఒకప్పుడు మీ ఉపాధ్యాయుడైన ధౌమ్యుడున్ను మమ్ములను ఇట్లే స్తుతించాడు. మేము పరితుష్టులై అప్పుడతనికిని ఇట్లే అపూపమును ఇచ్చితిమి. అతడు దానిని గురువుకు నివేదించక తానే స్వయంగా భక్షించాడు. గురువు నడచుకొన్నట్లే శిష్యులున్ను నడవాలికదా! కాబట్టి నీవు దీనిని గురువునకు నివేదించకయే భక్షించవచ్చు. దోషమేమీ లేదు.'

'అశ్వినీకుమారులారా! మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను. నన్ను దీనిని తినమని నిర్బంధింపకుడు. గురువునకు నివేదించక తినుటకు నేను సాహసించలేను. ఈ విషయమున నన్ను మీరు క్షమించవలసినది' అన్నాడు ఉపమన్యుడు.

ఉపమన్యుని గురుభక్తిని చూచిన అశ్వినీకుమారులకు చాల ఆనందం కలిగింది. ప్రసాదభరితులై అతనికి దృష్టిని ప్రదించారు. అతని దంతములు సువర్ణమయములగునట్లును వరం ఇచ్చారు. సకల శ్రేయస్సులను పొందగలవనియు ఆశీర్వదించి అంతర్ధానులైనారు.

లబ్ధచక్షుడైన ఉపమన్యుడు గురువున్న చోటకు వేగంగా వెళ్లి నమస్కరించాడు. జరిగిన సంగతి గురువుకు విన్నవించాడు. ధౌమ్యుడు అమితానందంపొంది శిష్యుని అప్యాయంగా చూచి 'వత్సా! అశ్వినీకుమారులు ఆశీర్వదించినట్లే నీవు సకల శ్రేయాలను పొందగలవు. సకల వేదాలు, ధర్మశాస్త్రాలు నీకు ప్రతిభాసించగలవు. నేను నీకు అనుమతి ఇస్తున్నాను. ఇక నీవు స్వగృహానికి మరలవచ్చు.'

ఇట్లా సమాప్తమైంది పరీక్ష, ఉపమన్యునకు.

ఆ తరువాత మూడవ శిష్యుడైన 'వేద'ను చూచి గురువు అన్నాడు. 'నాయనా! నీ సహాధ్యాయులు ఇరువురున్ను వెళ్ళిపోయారు, వాళ్ళ గృహాలకు. వాళ్ళు చేస్తూండిన పనులు చేయడానికి ఇప్పుడెవరున్నారిక్కడ? నీవు తప్ప. కాబట్టి కొన్నాళ్ళు నీవు ఇక్కడే నిలువు. నాకు సహాయంగా ఉంటుంది. నీకున్ను శ్రేయస్సు నిశ్చయంగా కలుగుతుంది.'

గురువు ఆదేశించినట్లే 'వేద' దీర్ఘకాలం అక్కడే గురు శుశ్రూషణాపరుడై ఉండి పోయాడు. గురువుయొక్క కార్యభారాన్నంతా 'వేద'యే విసుగు విరామం లేకుండ మోయుచుండెను. శీతోష్ణాలు, ఆకలిదప్పులు – ఇత్యాది దుఃఖాలను సహిస్తూ సర్వదా గురుసేవా తత్పరుడైయుండెను. 'వేద' ఇట్లు గురువుకు మిక్కిలి అనుకూలుడై గురుకులవాసం చేయుచుండగా, దీర్ఘకాలానంతరం ధౌమ్యుడు అతణ్ణికూడ ఆశీర్వదించి స్వగృహం మరలుటకు అనుమతి ఇచ్చాడు. గురువునకు పరితోషం కలిగించిన 'వేద' కూడ సకల శ్రేయస్సులు పొందాడు. సర్వజ్ఞుడున్ను అయ్యాడు.

ఆ తరువాత 'వేద' గృహస్థాశ్రమంలో ప్రవేశించాడు. స్వగృహంలో సుఖంగా వాసం చేస్తుండిన 'వేద'నుకూడ ముగ్గురు శిష్యులు ఆశ్రయించారు. 'వేద', తన శిష్యులను 'ఈ పని చెయ్యి, ఆ పని చెయ్యి, ఈ సేవ చెయ్యి, ఆ సేవ చెయ్యి' – అని ఒక్క మాటకూడ చెప్పేవాడుకాదు. గురుకులవాసంలోని శ్రమ, దుఃఖం బాగా తెలిసినవాడు, అనుభవించినవాడు కాబట్టి శిష్యులను ఏ కొంచమైనను పరిక్లేశంపాలు చేయడానికి అతని మనస్సు అంగీకరించ లేదు.

మృత్యువునకు రెండు రూపములు. ఒక రూపముతో వస్తు నష్టమును, ధన నష్టమును కలిగించును. మఱియొక రూపముతో ప్రాణ నష్టమును కలిగించును. ఈ రెండు రూపములతోను మృత్యువు, ఆ రాత్రి ఆంధ్రదేశసాగర ప్రాంతములందు రౌద్రవిహారముచేసి, నందనవనముగా ఉండిన ఆ ప్రాంతమును ఒక పెద్ద శ్మశాన వాటికగా మార్చివేసెను.

ఊహించుటకైనను భయమును కలిగించు ఆ కష్టనష్టములను సాక్షాత్తుగా అనుభవించి క్రుంగిపోయియున్న ఆ దీన ప్రజానీకమునకు మా గాఢ సంతాపమును, సానుభూతిని తెలియజేయుచున్నాము.

విష్ణువుయొక్క అంశయే, ప్రభుత్వయంత్రాంగమని ఒక నమ్మకము. అట్టి ప్రభుత్వయంత్రాంగపు కృషివలన, విషమించిన ఆ పరిస్థితులు త్వరలో అక్కడ చక్కబడగలవని ఆశించుచున్నాము.

శివానందస్వామితో సంభాషణలు

క్రీ. శ. 1922 న శ్రీ శివానందస్వామి ఢాకాకు వెళ్ళినప్పుడు మఠమువారు ఒకనాటి సాయంకాలము ఒక సభ ఏర్పాటు చేసియుండిరి. అందు భక్తులనేకులు మఠములోని సన్న్యాసులు, బ్రహ్మచారులు సమావేశమై యుండిరి.

''మనోభ్రమరమా! రామకృష్ణుని చరణ సరోజముల నాశ్రయింపుము'' అను గానముతో సభ ప్రారంభమైనది. తర్వాత 'శ్రీ రామకృష్ణ కథామృతము' చదువవలసిట్లుగా నిర్ణయింపబడి యుండినను సభికులందరును స్వాములవారి ఉపదేశము విన అమితోత్సాహము ప్రకటించిరి. కాని స్వాములవారి ఇచ్ఛానుసారము మొదట 'కథామృత' పఠన ప్రారంభమైనది.

అందు ఒక్కచోట శ్రీ రామకృష్ణుడు సన్న్యాసజీవనమందలి కఠోర నియమములను గురించి ప్రసంగించుచు, 'సన్న్యాసులు స్త్రీల చిత్రపటము సహితము వీక్షింపరాదు' - అని పేర్కొనియుండెను.

ఆ సమయమున ఒక బ్రహ్మచారి స్వాముల నిట్లు ప్రశ్నించెను. 'స్వామీ! స్త్రీల చిత్రపటము సహితము సన్న్యాసులకంట పడరాదని ఠాకూరు పేర్కొనియున్నారు. కాని మేము మా నానావిధకర్తవ్యముల నెరవేర్పవలసియున్నప్పుడు స్త్రీలతో మాట్లాడవలసికూడ వస్తున్నది. ఇట్టి సందర్భములందు మే మేవిధముగా నడచుకొనవలెను?'

స్వామి కొంతసేపు మౌనముగా ఉండి తర్వాత ఇట్లనెను. ''చూడు నాయనా! నీకు ఇంట, అమ్మ, అక్కచెల్లెండ్రు ఉండలేదేమిటి? వారివద్ద నీ వెట్లు సహజముగా కలిసి మెలసి మెలగుచుంటివో, అదే మనోభావముతో ప్రయోజనానుసారముగా స్త్రీలవద్ద మాట్లాడుము. వారు నీ స్వంత తల్లులనీ, అక్కచెల్లెండ్రనీ మనస్సున భావింపుము. అవశ్యము, విశేష ప్రయోజనము లేనిదే స్త్రీలవద్ద, వారు భక్తులైనను - విశేషముగా నిర్జనస్థలములో - మాట్లాడకుండుటే మంచిది. ఐదుమంది సమక్షములో కార్యకలాపముల విషయముగా మాట్లాడవచ్చును. సన్న్యాసులగుటకు వచ్చియున్న మీరు, స్వలాభాపేక్షను వదలి, మీ ఆదర్శముపట్ల సర్వదా దృష్టినుంచి మెలగవలయును. మహిళలను సాక్షాత్తు జగన్మాత అంశములని గ్రహింపవలెను. ఇదియే సాధన!'

బ్రహ్మచారి: అట్లు నడచుకొన్నప్పుడు కూడ మనస్సులో చెడు తలంపులు వచ్చిన ఏమి చేయాలి మహరాజ్?

స్వామి తదుత్తరముగా కొంత గంభీరముగా అనిరి. ''ఎక్కడికక్కడ స్త్రీలను చూచినదే తడవుగా ఎవరి మనస్సులందు చెడు తలంపులు ఉదయించునో, వారు సన్న్యాసులగుటకు మాత్రమే కాదు, -ఈ సమాజములో ఉండుటకు కూడ అర్హులు కారు. అట్టివారు స్త్రీలే కంట పడని, స్త్రీల సంచారమే లేని ఏ నిర్జన స్థలానికో వెళ్ళి దీర్ఘకాల కఠోరతపస్సుతో వారియందలి పశుప్రవృత్తిని సంపూర్ణముగా ధ్వంసము చేసి కొన్నతరువాతనే సమాజములోనికి తిరిగి వచ్చుట ఉచితము. సమాజము నందుకూడ నీతినియమము లున్నవికదా!''

మరి కొంతసేపు 'కథామృతము' చదువబడినది. తర్వాత భక్తుడొకడు 'భగవత్సాక్షాత్కారమునకు ప్రకృష్టమార్గమేది స్వామీ?' అని ప్రశ్నించెను.

స్వామి: శాస్త్రములందు భగవత్సాక్షాత్కారమునకు నానావిధ సాధనలు ఉపదేశింపబడియున్నవి. కాని చరమ సందేశమన్నచో— శరణాగతి! శరణాగతి! శ్రీ భగవానుని చరణసన్నిధిన ఆత్మనివేదన, సర్వతోముఖ శరణా

గతులతో పడియుండ జాలినచో, ఎట్టి చింతయు లేదు. గీతలో అర్జునునకు కర్మ, భక్తి, జ్ఞాన, యోగములను ఉపదేశించిన భగవానుడు, చిట్టచివర "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ! అహంత్వా సర్వ పాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచః॥" అని ఉపదేశించెను. ఇదియే సమగ్ర గీతాసారము. ప్రతిజ్ఞచేసి భగవానుడు చెప్పెను.

కాని భగవంతునిపట్ల సర్వతోముఖ ఆత్మ నివేదన, శరణాగతి ఒకేరోజున రాదు. ఇది చాల కఠినమైన కార్యము. పూజాపఠనలు, ధ్యానజపములు, కఠోరసాధనలు - ఇవన్నియు ఒక్క 'శరణాగతి'ని సాధించుటకు మాత్రమే! వీటికంతకూ మించి కావలసినది - ఈశ్వరకృప. అవ్యభిచారబుద్ధితో ఆతని ధ్యానమననములు, ప్రార్థనలు చేసుకొనుచు వెళ్ళినపుడు ఆతడు కృపతో ఆ దుర్లభ శరణాగతిని ప్రసాదించును.

మఱియొకప్పుడు ఢాకా మఠమునకు చెందిన ఒక సన్యాసి శోకగ్రస్త హృదయముతో స్వామిని సమీపించి ఇట్లు విన్నవించుకొనెను. "'ఎన్ని పనులున్ననూ, ప్రాతః సంధ్యా సమయములందు జపముచేయుట మాత్రము మరువకు'మని శ్రీ బ్రహ్మానంద స్వామివారు నాకు ఆదేశించియుండిరి. కాని నా పని ఎటువంటిదనగా - ఉపన్యాసములు, భజన మున్నగునవి కొనసాగింప వారమున కైదు రోజులు సాయంసమయమున బయటికి వెళ్ళవలసియున్నది. సంధ్యాసమయమున జపము చేయుటకు తీరిక లభించుటలేదు. అందుచే మనస్సున అత్యంతము అశాంతి ఏర్పడియున్నది"

స్వామి : చూడుము! ఆ చేయు ఉపన్యాసములు, భజన మున్నగువానిని జపధ్యానములవలె ఒక సాధనయని గ్రహించి చేయుము. శ్రీ భగవానుని నామసంకీర్తనము, ఆయనను గుఱించిన ఉపన్యాసములు, ఆలోచన ఇవన్నియు ఆధ్యాత్మసాధనలోని అంశములే! నీవు సర్వదా ఆయన కార్యమునే కొనసాగించుచున్నావని ప్రతిక్షణము మనస్సున భావించుకొనుము. ఈశ్వరారాధనగా చేయు కర్మవలన పరమ శ్రేయస్సు లభించును. ఉపన్యాసములు మున్నగునవి అయినతర్వాత సమయముండినపుడెల్ల నియమిత జపధ్యానము లాచరింప ఉద్యుక్తుడవగుము అంతగా కానిచో నిద్రించుటకు పూర్వమైనను నియమిత జపము ఆచరించుటయే శ్రేయము. శ్రీ బ్రహ్మానందస్వామి వారి ఆదేశమును అక్షరాల పాటింపవలసినదే సుమా!

భక్తుడొకడు స్వామిని ప్రశ్నించెను. "దారమునందలి చిక్కుపడినను సూదిన దూరనట్లు, విషయ వాసనలు లేశమాత్రము శేషించియున్నను భగవత్సాక్షాత్కారము సాధ్యపడదని శ్రీ ఠాకూరు చెప్పువారు. కాని, మా మనస్సులన్నో అసంఖ్యాక విషయవాసనలతో నిండియున్నది. అట్టి మాకు తరుణోపాయమేమి?"

స్వామి కొంతసేపు మౌనము వహించి తర్వాత ఇట్లనిరి ఉపాయమున్నది, చిత్తమనెడు దారమును భక్తి విశ్వాసములనెడు తైలముచే తడిపి, విషయవాసనలనెడు పోగులనన్నిటిని చక్కగా ఒక్కటిగా చేర్పించినపుడు, చిత్తము అనాయాసముగా భగవానుని పాదపద్మములందు లగ్నమగును. పరమ వ్యాకులతతో ఆయనను ప్రార్థింపుము. విలపించుచు నీ హృదయ పరితాపమును ఆయనకు ఎఱిగింపుము - ఆశ్రిత వత్సలుడగు ఆయన తన శరణాగతుల నెప్పుడును త్యజింపడు.

తపస్సు

రామదేవానంద

శ్రీ రామచంద్రుడు దండకారణ్యంలో శరభంగాశ్రమానికి వెళ్ళినప్పుడు, ఆయన్ను దర్శించడానికి, నానారకాలైన తపస్సులు చేస్తుండిన మునులు, గుమిగూడి అక్కడికి వచ్చారు.

వారిలో కొందరు, దేహం లోపలిభాగాన్ని నీటిచే బాగుగా కడుగుకొనుచుండుటయే తపస్సుగాకలవారు (సంప్రక్షాళురు). మరికొందరు, పగటివేళ సూర్యకిరణాలను, రాత్రివేళ చంద్రకిరణాలను త్రాగనేర్చియుండి, అదియే తపస్సుగా జీవించియుండువారు (మరీచపులు). మరికొందరు, దేహాన్ని మాటిమాటికి రాళ్ళతో కొట్టుకొనుటయే తపస్సుగాగలవారు (అశ్మకుట్టులు). మరికొందరు, ఆకులను మాత్రమే భుజించుటయే తపస్సుగాగలవారు (పత్రహారులు). మరికొందరు, పొట్టుగల ధాన్యములైన వడ్లు మొ॥ వానిని దంతములతో నమిలి పొట్టును విడిచి ఆ గింజలను మాత్రమే ఆహారముగా గ్రహించుటయే తపస్సుగాగలవారు (దంతోలూఖలినులు). మరికొందరు, కంఠము లోతు నీటిలో నిలిచి ఉండుటయే తపస్సుగాగలవారు (ఉన్మజ్జకులు). మరికొందరు, తలను భూమ్మిమీదనో, భుజముమీదనో మాత్రమే ఉంచి నిదురించుట అనునది తపస్సుగాగలవారు (గాత్రశయ్యులు). మరికొందరు, నిదురించకుండ సదా జాగరూకులై ఉండుటయను ప్రయత్నమే తపస్సుగాగలవారు (అశయ్యులు). మరికొందరు, ఎండను, వానను, గాలిని, చలిని – అన్నిటినీ సహిస్తూ బయలున ఉండుటయే తపస్సుగాగలవారు (అభ్రావకాశకులు). మరికొందరు, నీటినిమాత్రమే ఆహారముగా గ్రహించి జీవించుటయే తపస్సుగాగలవారు (సలిలాహారులు). మరికొందరు, వాయువును మాత్రమే ఆహారముగా గ్రహించి జీవించుటయే తపస్సుగలవారు (వాయుభక్షులు). మరికొందరు, అనాధారముగా ఆకాశములో ఉండనేర్చి అట్లు ఉండుటయే తపస్సుగాగలవారు (ఆకాశనిలయులు). మరికొందరు వట్టినేలపై సదా పడుకొనియుండుటయే తపస్సుగాగలవారు (స్థండిలశాయులు). మరికొందరు, చీటికి మాటికి వ్రతములనుపూని ఉపవసించుటయే తపస్సుగాగలవారు (వ్రతోపవాసులు). మరికొందరు, ఎప్పుడూ తడిబట్టలను కట్టుకొనియుండుటయే తపస్సుగాగలవారు (ఆర్ద్రపటవాససులు) మరికొందరు, ఎప్పుడూ జపము చేయుటయే తపస్సుగాగలవారు (సజపులు). మరికొందరు, గ్రీష్మఋతువులో పంచాగ్నుల మధ్యనుండుటయే తపస్సుగాగలవారు (పంచతపోన్వితులు).

ఈ విధంగా ఎన్నో చిత్రవిచిత్రమైన కఠోర తపస్సులను ఆచరించేవారిని గురించి మనము వినియున్నాము. పురాణాలల్లో చదివియున్నాము: ఒంటికాలిమీద సదా నిలిచియుండడం, సదా చేతులనెత్తి పట్టుకొనియుండడం – ఇత్యాదులును.

వేలాదిభక్తుల చరిత్రల్లో, యోగుల చరిత్రల్లోకూడ ఇటువంటి కొన్ని అసాధారణమైన తపస్సులనుగురించి మనము చదివియున్నాము. బుద్ధునికి సమకాలీనుడైన 'అజితకేశకంబళి' అనునాతడు ఎప్పుడును కేశములచే తయారు చేయబడిన బట్టలనే ధరించెడివాడట! కేశములచే తయారైన బట్టలను ధరించుటకూడ కఠోరమైన తపస్సే. ఆ బట్టలు, వేసవికాలంలో ఎక్కువ వేడిని, చలికాలంలో ఎక్కువ చలిని కలిగించి దేహాన్ని నొప్పించే సామర్థ్యం కలవి.

పురాణాల ప్రభావంవలన, ఈ భక్తుల యోగుల కథలవలన 'తపస్సు' ను గురించి

ఒక తప్పు అభిప్రాయం ప్రజలలో బాగా నాటుకొనిపోయింది. 'తపస్సు' అనగా అదేదో ఒక అసాధారణచర్యగా, అసాధ్యమైనదిగా, అనుపయోగమైనదిగా, అసహజమైనదిగా – ఒక 'అపోహ' ప్రజలలో బాగా వ్యాపించియున్నది.

మన జీవితలక్ష్యాలను, ఆదర్శాలను, ఆశయాలను సాధించడానికి ఉత్తమోత్తమసాధనం తపస్సే కనుక ఈ 'తపస్సు' విషయంలో అపోహలను, అపార్థాలను ఎంతత్వరగా తొలగించుకొంటే అంత మంచిది.

తైత్తరీయోపనిషత్ భృగువల్లిలో, భృగువు తన తండ్రియైన వరుణుని మాటిమాటికి ప్రార్థిస్తాడు 'అధీహి భగవో బ్రహ్మ' 'అధీహి భగవో బ్రహ్మ' (బ్రహ్మనుగురించి చెప్పండి, బ్రహ్మనుగురించి చెప్పండి) అని. కుమారుడట్లా అడిగినప్పుడల్లా 'తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞా 'తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ' (తపస్సుచే బ్రహ్మను తెలిసికో, తపస్సుచే బ్రహ్మను తెలిసికో) అని వరుణుడు బదులు చెప్పాడు.

బ్రహ్మను ఎలా తెలిసికోవడం? బ్రహ్మను తెలిసికోవాలంటే అజ్ఞానాన్ని తొలగించాలి. అజ్ఞానం ఎలా తొలగుతుంది? జ్ఞానంచేతనే తొలగుతుంది. జ్ఞానం ఎట్లా కలుగుతుంది? సత్త్వాధిక్యాన్ని సంపాదిస్తే కలుగుతుంది. సత్త్వాధిక్యం ఎలా కలుగుతుంది? తమోగుణము, రజోగుణము అణగద్రొక్కబడినపుడు కలుగుతుంది. తమోగుణమును, రజోగుణమును అణగద్రొక్కుట ఎట్లా? తపస్సుచే.

ఈవిచారంవలన మనం తెలిసికొన్నదేమిటి? ఈ విచారం వలన మనం తెలిసికొన్నది, తమో రజోగుణాలను మర్దించుటకు, అణగద్రొక్కుటకు తపస్సు ఉద్దేశింపబడినదని. తపస్సుకు ఈ మహత్వం ఉన్నది గనుకనే భృగువు, తపస్సు చేసి తపస్సుచేసి ఒక్కొక్క మెట్టుగా అధిరోహించి చివరకు బ్రహ్మను (ఆత్మస్వరూపాన్ని) తెలిసికొంటాడు.

తపస్సును గురించిన అపార్థాలు, అపోహలు, ఊహాగానాలు తొలగిపోవాలంటే గీతలో పదునేడవ అధ్యాయంలో కృష్ణుడు చెప్పిన మూడు శ్లోకాలను స్మరించుకొనవలెను. అక్కడ కృష్ణుడు చెప్పిన తపస్సు, మన నిత్య జీవితంలో ప్రతిక్షణం ఆచరణలో పెట్టుటకు తగినంత సాధ్యగుణములు కలిగియున్నది. శారీరతపస్సు, వాఙ్మయతపస్సు, మానస తపస్సు – అని మూడు విధములుగా తపస్సును విభజించి వివరించియున్నాడు శ్రీకృష్ణుడు.

శారీర తపస్సు:

శరీరసుఖాన్ని లక్ష్యపెట్టక, సాధ్యమైనంత వరకు మన పనులను మనమే చేసికోవడం. అంటే మన గుడ్డలను, గదులను, పరిసరాలను మనమే స్వయంగా శుభ్రం చేసికోవడం అన్న మాట. ద్దలకు, వృద్ధులకు, బలహీనులకు, రోగార్తులకు – పై పనులు మనమే సంతోషంగా చేసిపెట్టడంకూడ ఇందులో చేర్తుంది. నడిచేటప్పుడు, కూర్చున్నప్పుడు వెన్నుపూస చక్కగా నిటారుగా ఉండేటట్లుగా అభ్యసించడం; మెత్తలు, పరుపులు, సోఫాలు, కుర్చీలు, ఫాన్లు, ఏర్ కండిషన్లు – ఇత్యాది శరీరసుఖ సాధనాలను వదలిపెట్టడంకూడ శరీర తపస్సుగా పరిగణించవచ్చు. మన శరీరపోషణలో, మన శరీరప్రవర్తనలో, తక్కిన ప్రాణులకు హింస కలుగని విధంగా జాగ్రత్త పడడంకూడ శరీరతపస్సే: మాంసాహారాన్ని త్యజించడం, ఇటు అటు తిరుగునపుడు (ముఖ్యంగా వర్షాకాలములందు) మన కాలిక్రింద

అల్పప్రాణులు నలిగి చావకుండ ఉండునట్లుగా జాగ్రత్తపడడం–ఇత్యాదులు.

మనలోని ఎక్కువ తమస్సుకు కారణం ఏమిటి? అని అన్వేషించి చూచుకుంటే, ఈ శరీరసుఖానికి కట్టుబడిపోయి శారీరతపస్సు చేయకుండ కాలము త్రోయుటయే ప్రధాన కారణమని స్పష్టముగా తెలిసిపోతుంది.

వాఙ్మయ తపస్సు :

మనం మాట్లాడే మాటల్లో నాలుగు లక్షణాలు ఉండేటట్లు జాగ్రత్తపడడం. మాటలు, ప్రియమైనదిగా హితమైనదిగా సత్యమైనదిగా దుఃఖమును కలిగించనిదిగా ఉండవలెను. మన మాటల్లో ఈ నాలుగు లక్షణాలు కలిసి ఉండటం అసాధ్యమే. కాబట్టి పై నాలుగు లక్షణాలలో కనీసం మూడు లక్షణాలనైనా మన మాటలు కలిగిఉండేటట్లు ప్రయత్నం చేయవలెను. వాఙ్మయ తపస్సులో ఇది ఒక భాగం మాత్రమే.

'స్వాధ్యాయ అభ్యసనం' అనేది వాఙ్మయ తపస్సులో మఱొక ముఖ్యమైన అంశం. మనం పూర్తిగా విశ్వసించగలిగే కొన్ని ముఖ్యమైన ఉదాత్త గ్రంథాలను (వేదములు, ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీత – ఇత్యాదులు) మాటిమాటికి పఠించుటయే స్వాధ్యాయ అభ్యసనం. వేలాది గ్రంథాలను చదువుచు కాలక్షేపం చేయడం వాఙ్మయ తపస్సు కాదు. దానివలన లౌకిక ప్రయోజనాలు కలిగితే కలుగవచ్చు గాని ఆధ్యాత్మికంగా ప్రయోజనం లేదు. పైగా నష్టం కలిగినా కలుగవచ్చు.

వాఙ్మయం తపస్సు కొంత శ్రమకరమే. కాని మనం కొంత పట్టుదలతో, జాగరూకతతో ఆచరించగలిగితే నిశ్చయంగా మనకు శాంతి సంతోషాలు లభిస్తాయి. తోటి మానవులతో ఏ ఘర్షణ లేక మనజీవితం మృదువుగా హాయిగా సాగిపోతుంది. ఇంతేగాక ఈ వాఙ్మయ తపస్సు మానస తపస్సుకు ఆధారమై, కారణభూతమైకూడ ఉన్నది.

మానస తపస్సు :

రాగం, ద్వేషం, క్రోధం, ఈర్ష్య, అసూయ, దురభిమానం, సంకుచితత్వం, కుటిలత – ఇత్యాది దుర్గుణాలు మనస్సును కలుషితం చేయనీయకుండ జాగ్రత్తపడడం. దీని వలన మనస్సు ప్రశాంతంగా, నిర్మలంగా, స్వచ్ఛంగా ఉంటుంది. ఈ ఉన్నతమైన మనస్సు యొక్క ప్రభావం ముఖంమీదకూడ ప్రసరిస్తుంది. అటువంటి ప్రసాదభరితమైన ముఖం చూచుట కెంతో ఆహ్లాదంగాను, ఆనందంగాను ఉంటుంది.

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞపూజనం శౌచమార్జవం
బ్రహ్మచర్యమహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే
అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే
మనః ప్రసాదః సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మవినిగ్రహః
భావసంశుద్ధిరిత్యేతత్తపో మానసముచ్యతే॥

లోకములసారం గ్రహించవలెనను కోరికతో ప్రజాపతి ధ్యానించగా, మూడు వేదములు అతనికి మనస్సులో ప్రతిభాసించినవి. ఆ మూడు వేదముల సారమేమిటో గ్రహించవలెనను తలంపుతో తిరిగి ప్రజాపతి ధ్యానించగా అతనికి మనస్సులో భూర్భువః స్వః–అను వ్యాహృతులు స్ఫురించినవి. ఈ వ్యాహృతులసారమేమిగా నుండునో అను ఔత్సుక్యముతో ప్రజాపతి తిరిగి ధ్యానించగా అతనికి మనస్సులో 'ఓంకారము' ప్రతిభాసించినది. ఈ 'ఓంకారము', ఈనెలు ఆకులను వ్యాపించియున్నట్లు సమస్త శబ్దజాలమును వ్యాపించియున్నది.

—ఛాందోగ్యోపనిషత్ : 2–23.

బాలల శారదాదేవి

బి. ఎస్. ఆర్. ఆంజనేయులు

దక్షిణేశ్వరమునకు తొలి ప్రయాణము

శ్రీ రామకృష్ణుడు దణేశ్వరానికి వెళ్లినతర్వాత శారద జయరాంబాటి వెళ్లిపోయింది. ఆమెలో యిప్పుడు చాలా మార్పు వచ్చింది. ఇదివరకటికంటే ఎంతో శాంతంగాను, యెంతో గంభీరంగాను, యెంతో ప్రేమ, దయ గలదిగాను, మారిపోయింది. ఇలా నాలుగు సంవత్సరాలు గడచినవి.

దక్షిణేశ్వరం దూరంలో వుండటంవల్ల మళ్లీ జయరాంబాటిలో వదంతులు బయలుదేరినయి. శారద భర్త పిచ్చివాడని ఒకరు, దిగంబరిగా యుంటాడని యింకొకరు, పిచ్చిగా గొణుగుతాడని మరొకరు చెప్పుకోటం మొదలుపెట్టారు. ఇంట్లోనుంచి శారద బయటకు వస్తే చాలు, స్త్రీలు యిలా అనేవాళ్లు. "శ్యామ కూతురిని పిచ్చివాడి కిచ్చారే." శారద యివన్నీ లోలోన మింగుకుంటూ ఇంట్లోనే వుండేది. ఆమెకు యిలా అనిపించేది. "ఆయన, నిజంగా పిచ్చివాడా! నే చూచినప్పుడు అలా లేడుగదా! నిజంగా పిచ్చే అయితే నేను ఆయనదగ్గర వుండటం మంచిదిగదా?" కాని వయస్సువచ్చిన పిల్ల గావున ఈ విషయం బయట పెట్టలేదు.

పవిత్రమైన మనస్సుగల ఆమె ప్రార్థన దేవుడు విన్నాడు. కలకత్తాకు ఒక హోలీ పండుగనాడు గంగలో స్నానం చేయటానికి చాలామంది జయరాంబాటినుండి ప్రయాణమైనారు. శారద తానుకూడా పోవాలనే ఉద్దేశ్యం తండ్రికి చెప్పింది. ఆమె మనస్సును కనిపెట్టి రామచంద్రముఖోపాధ్యాయ శారదను తీసుకొని బయలుదేరాడు. కలకత్తా 80 మైళ్ల దూరం. నడచిపోవాలి. శారదకు అలవాటులేదు. నడచి, నడచి, అలసిపోయింది. దానికితోడు లోపల దిగులుకూడాను. మూడవరోజు ఒళ్లు కాలిపోతూ జ్వరం వచ్చింది.

బాటసారుల విశ్రాంతికై వేసిన ఒక గుడిసెలో వాళ్లు ఆగారు. ఆ రాత్రి ఆమె విపరీతమైన జ్వరంవల్ల స్పృహ తప్పింది. అప్పుడు ఆమెకు ఒక దృశ్యం కనుపించింది. నల్లగా యున్న ఒక పిల్ల కనుపించింది. నల్లగాయున్నా ఆ అమ్మాయి ముఖం యెంతో అందంగాను, ప్రకాశవంతంగాను వున్నది. ఆమె శారద ప్రక్కన కూర్చుండి చేత్తో రాస్తున్నది. శారద యిలా అడిగింది. "నీ వెవరమ్మా." ఆ అమ్మాయి "నేను నీ అక్కను. నిన్ను తీసుకొనిపోవటానికే దక్షిణేశ్వరంనుండి వచ్చాను."

శారద ఆశ్చర్యంతో లేచి చూచింది. జ్వరం పూర్తిగా తగ్గిపోయింది. మరునాడు బయలుదేరటానికి శక్తికూడా వచ్చింది. ఆ రోజు నడకలో మళ్లీ జ్వరం తగిలినా రామచంద్ర ముఖోపాధ్యాయ ఏదోవిధంగా రాత్రి 9 గంటలకు ఆమెను దక్షిణేశ్వరం చేర్చాడు.

'ఇంత చల్లని తల్లి వీ వెవర' వనిన
ప్రేమ పొంగార నిమురుచు శ్యామ పలికె
'అక్క నీకౌదు. అతని నచటయుంచి
వచ్చుచున్నాను దక్షిణేశ్వరమునుండి.'

సంపాదకులు : శ్రీ చిద్ఘనానందస్వామి

శ్రీ ఎమ్. బాలసుందరంగారిచే ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, (మద్రాసు - 600 021) న ముద్రింపబడి,

శ్రీ చిద్ఘనానందస్వామిచే శ్రీ రామకృష్ణ మఠము (మద్రాసు - 600 001) నుండి ప్రచురింపబడినది.